БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 206 (19.582). • 1986 йил 9 сентябрь, сешанба • Баҳоси 3 тийин.

КПСС XXVII СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

Хушхабарлар

МЕВАДАН МЎЛ ҲОСИЛ

Чортоқ районидаги Ҳамид Олимжон номли совхоз боғбонлари ва соҳибкорлари 110 тонна мева сотиб, планни ошириб адо этдилар. Эришилган муваффақиятда Ураим Дадақўзиев, Самсоқбой Нишонов, Ёқубжон Маҳмудов, Турсунбой Мамадалиев сингари боғбонларнинг хизмати катта.

Хўжаликда пишиб етилган узумларни узиш қизғин давом этмоқда. 105 тонна сара узум Жанубий Сахалин ва Красноярск меҳнаткашлари дастурхонларига жўнатилди.

А. ОРТИҚОВ.

ЯНГИ БИОФАБРИКА

Гагарин районидаги «Янгиобод» совхози марказида янги биофабрика ишга туширилди. Корхонада бир кунда 1—1,2 килограмм ёки 4 миллион донадан ортиқ трихограмма сунъий равишда кўпайтирилиб, пахта далалари, полиз ва боғларга тарқатилди. Корхона цехларида кўпайтирилган фойдали ҳашаротлар ёрдамида райондаги «Янгиобод», «Комсомолобод» ва «Партия XXIV съезди» совхозларининг 10 минг гектар ерига биологик ишлов берилди.

А. ЙУЛДОШЕВ.

М. С. ГОРБАЧЕВнинг «Руде Право» газетаси бош редактори ўртоқ Зденек Горжени саволларига жавоблари

САВОЛ: Сизнинг ядро портлатишларини ихтиёрий равишда тўхтатиб туриш муддатини 1987 йилнинг 1 январигача узайтириш тўғрисидаги Баёнотингиз жуда кенг таассурот қолдирди ва биз, Чехословакиядагиларнинг назаримизда, қуролсизланиш масалаларида дунёдаги ижтимоий-сиёсий кучларнинг жойланишига жиддий таъсир қилди.

Бунинг сабаблари ва Совет Иттифоқининг янги катта тинчликсеварлик ишци келтириб чиқариши мумкин бўлган оқибатлар хусусида нима дейсиз?

ЖАВОБ: Саволнинг биринчи қисмига бериладиган жавоб ўз-ўзидан равшан бўлиб турибди. Совет мораторийсини бир оз вақт муқаддам бўлганидан кўра ҳозир анча кўп киши билиб олди. Ғарбнинг сиёсий раҳбарлари ва оммавий ахборот воситалари бир ярим йиллик ихтиёрий мораторий факти ҳақида индамай туришлари энди тобора қийинроқ бўлиб қолмоқда, Американинг синовларни давом эттириш хусусидаги далил-исботлари ҳам жуда хиралашиб, ўзининг жамоатчиликка таъсирини йўқотиб бормоқда. Бу — биринчиси. Иккинчидан эса, дунёда ядро уруши хавфининг реалликлари тобора чуқурроқ англаб олинмоқда. Бу хавфни, биз таклиф қилаётганимиздек, ядро қуролини тугатиш, биринчи қадам сифатида эса ядро синовларини тўхтатиш йўли билангина даф қилиш мумкин. Бу — ойдек равшан. Қуролланиш пойгасига муккасидан кетган кишилар ҳам буни кўнгилларида тушунмасликлари мумкин эмас.

Социалистик дўстларимиз, коммунистик партиялар, қўшилмаслик ҳаракатининг Хараредаги конференциясида қатнашган ўнлаб давлатлар, «Деҳли олтилиги»нинг раҳбарлари, кўпдан-кўп жамоат ташкилотлари ва касаба союзлари, обрў-эътиборли сиёсий партиялар, шу жумладан, Ғарбий Германия социал-демократлари ва Британия лейбористлари, дунёнинг ҳамма жойидаги таниқли фан ва маданият арбоблари Совет мораторийсини қўллаб-қувватлаб чиқдилар. Америкага мурожаат этиб, СССРдан ўрнак олишга чақирдилар. Умуман бизнинг ишимизни маъқуллаганлардан кўра маъқулламаганларнинг номларини айтиб ўтиш осонроқ, дейиш мумкин.

Бу чиқишларни биз юксак қадрлаймиз, чунки улар янги сиёсий тафаккур эскириб қолган хурофотлар, умрини яшаб бўлган тасаввурлар орқали, «Совет хавфи» деган ёлғон-бўҳтонлар уюми орқали ўзига йўл очиб бораётганлигини тасдиқлайди.

Американинг ўз маълумотларига қараб фикр юритиладиган бўлса, ядро синовларини тўхтатиш ғоясини АҚШ афкор оммаси, конгресснинг анчагина қисми ҳам қўллаб-қувватламоқда.

Хуллас, уруш ҳаракатларининг нақадар маккорона сценарийлари ишлаб чиқилмасин, ядро урушини олиб бориб бўлмайди ва унда ҳеч ким ғолиб чиқмайди, деган фикр ҳали ҳеч қачон бу қадар ёппасига эътироф қилинмаган эди.

Бошқа бир ҳолат ҳам бунинг ёнига қўшилмоқда: Қўшма Штатларнинг сиёсати одамларни тобора кўпроқ чўчита бошлади; урушқоқлик йўли қўпол тарзда намоён этилганлиги кўп кишиларнинг кўзини очди, ҳақиқатан ҳам фалокат рўй бериши мумкинлиги хусусидаги таҳликани энди ҳеч ким яшира олмайди.

Совет Иттифоқи ўзининг ядро портлатишларини тўхтатганлиги декларация эмас, балки ҳақиқий ҳаракат эканлиги ҳам катта таассурот қолдирди, албатта. Биз мораторий муддатини тўртинчи марта узайтиришга қарор қилдик. Портлатишсиз ўтган йил — сиёсий ва ҳарбий реалликдир. Энди жаҳон сиёсатида ақл-заковат ва соғлом фикр тенденцияси ҳозиру нозир бўлиб турибди ва ядро синовларини ўзаро тақиқлаш тўғрисидаги битим воситаси билан ривожлантирилиши, мустаҳкамланиши мумкин. Бошқа дадил, шахдам одимлар билан, етилган ва ўта етилган масалаларни ҳал қилиш билан ҳам ривожлантириб, мустаҳкамлаш мумкин.

Масалан, Стокгольм конференциясининг ишини яхши аҳднома билан якунлаш Европанинг, бутун дунёнинг ҳам тақдири учун муҳим эмасми, ахир? Муҳимлиги шубҳасиз. Совет Иттифоқи ўз томонидан Чехословакия билан, бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда худди шундай бўлиши учун амалий чора-тадбирларни кўрмоқда. Химиявий қуролни тақиқлаш ва унинг саноат базасини тугатиш тўғрисида бир битимга келиш имконияти бор — мен бу ҳақда илгари ҳам гапирган эдим.

Башарти, ҳарбий қарама-қаршилик даражасини пасайтиришга, теппа-тенг хавфсизликка амалда ҳаракат қилинадиган бўлса, стратегик қуроллар, ўртача олислик ракета-ядро қуроли, оддий қурол-яроғлар хусусида ҳам оқилона муросага келиш мумкин. Ракетадан мудофаа хусусидаги шартнома сингари фундаментал ҳужжат режимини мустаҳкамлаш соҳасида ҳам аҳдномага келиш мумкин.

Бироқ ишларнинг ҳақиқий аҳволини кўра билмоқ керак. Имкониятлар кўпайиб бораётгандек туюлаётган бўлса-да, яхшилик сари бурилиш бўлмаяпти.

Шу жиҳатдан олганда бизнинг Баёнотимиз хусусида Қўшма Штатларнинг ҳукмрон доираларида билдирилаётган фикр-мулоҳазалар диққатга сазовордир. Бу фикр-мулоҳазалар аввал бошданоқ, ҳеч бўлмаганда президентнинг теварагидаги кимсалар бу сафар ўзларининг ғижинганликларини яширишга ҳатто уринмаганликларини, ядро уруши хавфини даф қилиш ҳақида ҳозирча жиддийроқ ўйламаётганликларини кўрсатди. Шунинг учун ҳам мораторийнинг узайтирилиши у ердагиларни шу қадар норози қилди. Бу доиралар янги Совет таклифлари қаршисида ўзларини ўнғайсиз ҳис этганликлари кўриниб турибди. Улар ўз позицияларини ҳам жаҳон, ҳам Америка жамоатчилиги кўз ўнгида оқлаши жуда қийин бўлиб қолган кўринади.

Ана шунда улар яна эски йўлдан бориб, бизнинг ишимизга «пропаганда» ёрлиғини осиш орқали унинг аҳамиятини пасайтиришга уриндилар. Хўш, агар бу пропаганда бўлса, биз унинг ёрдамида нималарга ишонтиришни хоҳлаяпмиз, унинг ёрдамида нима демоқчимиз? — деган савол туғилади. Ядро портлатишларисиз ҳам яшайвериш мумкинлигини ми? Биз инсониятни ядро қуролидан халос этиш тўғрисидаги даъватимизни шу қурол синовларини тўхтатиш билан мустаҳкамлаяпмиз-ку! Бу «пропаганда»нинг нимаси ёмон?

Умуман, бизни «пропаганда»да айблашлари хусусида неча марталаб гапирдим: бизнинг масъулиятли сиёсий ҳаракатларимизни мана шундай талқин этмоқчи бўлишлари асло жиддий иш эмас. Жаҳон тараққиётининг шу қадар кескин, айтиш мумкинки, бурилиш пайтида бундай ёндашув ярамайди.

Биз пропаганда урушида ютиб чиқиш истагида эмасмиз. Ҳатто биз бундай «олишув»ни номақбул иш деб ҳисоблаб, унда қатнашишни ҳам хоҳламаймиз. Бизнинг мақсадимиз реал қуролсизланиш сари реал қадам қўйишдан иборат. Шунинг учун ҳам Америка маъмуриятини мана шундай йўл тутишга астойдил таклиф қиляпмиз. Биз ҳамманинг хавфсизлиги ва кескинликни чинакам юмшатиш манфаатлари йўлида ядро уруши хавфини суриб ташлаш учун музокараларни жойидан қўзғатишни истаймиз.

Оқ уй теварагида ҳам, сиёсий доираларда ҳам, матбуотда ҳам бизнинг мораторийимиз хусусида ҳақиқий пропаганда чайқовчилиги ҳаддан ташқари кўпайиб кетди. Базан: АҚШда умуман ташқи сиёсатни пропаганда билан алмаштиришга мойил бўлиб қолдилар, деган таассурот вужудга келмоқда. Модомики шундай экан, муваффақиятга умид бахш этадиган амалий мулоқот бўлиши мумкинми? Биз бундай услубни рад қиламиз, жуда жиддий нарсалар ҳақида гап бораётган бир пайтда унинг теварагида сўз ўйини билан шуғулланиш ярамайди, деб ҳисоблаймиз. Ниҳоят америкадагилар бизнинг фикримизни тушунадилар ва бизнинг даъватимизга айнан, мувофиқ тарзда жавоб қайтарадилар, деб умид қилгимиз келади.

Биз мораторийни яна бир бор узайтирганимиз хусусида бизни «жиддийликка» чақирганликлари ҳақида гапирадиган бўлсак, ядро синовларини тўхтатишга, бу синовларни бутунлай тақиқлаш ҳақида тезроқ шартнома ишлаб чиқишга муносабат энг йирик ядродор давлатларнинг ҳар бири қуролсизланишга, халқаро хавфсизликка, умуман тинчлик ишига ҳақиқатан ҳам нақадар жиддий муносабатда бўлаётганлигининг энг ишонарли кўрсаткичи бўлиб қолди.

18 августдаги Баёнотимда мен ядро синовларига муносабат — тарихий етуклик имтиҳони, деб айтган эдим. Бунга менинг ишончим комил.

Бундан ташқари, ядро синовларига муносабат ядродор давлат ташқи сиёсатининг ҳақиқатан қайси мақсадга қаратилганлиги, унинг асосий мазмуни синаладиган тамал тошидир.

Дарҳақиқат шундай.

Агар ҳарбий устунликни истасанг, — сенга мораторий керак эмас.

Агар қуролланиш пойгасини давом эттиришни, айниқса бу пойгани янги соҳаларга, космосга кўчиришни истасанг, — сенга мораторий керак эмас.

Агар қуролнинг янги, янада мукаммал турларига эга бўлишни хоҳласанг, — унда мораторийнинг асло ҳожати йўқ.

Агар халқаро проблемаларни ҳал этишда сен кучга умид боғласанг ва зўравонликка, дўқ-пўписага киришмоқчи бўлсанг, — унда ҳам мораторий сенга халақит беради.

Агар сен ўзга социал система билан экономика, демократия, маданият, инсон турмушининг маънавий бойлиги соҳасида ҳалол мусобақалашишдан қўрқсанг, — сенга мораторий мутлақо тўғри келмайди.

Агар сен табиатнинг ҳоли, инсон яшайдиган муҳитнинг ҳоли нима бўлишига бефарқ қарайдиган бўлсанг, — ядро портлатишларини бундан буён ҳам ўтказаверасан.

Агар ҳарбий бизнес корчалонларининг ва у билан боғлиқ бўлган ҳамма кимсаларнинг тўймас иштаҳалари бутун дунёдаги юз миллионлаб кишиларнинг фикри ва ҳаётий манфаатларидан муҳимроқ бўлса, — ядро синовларини давом эттираверасан.

Бошқача қилиб айтганда, мораторийга муносабат сиёсатнинг ҳақиқий моҳияти ва йўналишини ойдинлаштиради. Бундан қочиб қутулиб бўлмайди.

Башарти, президентнинг ўзи ҳам, унинг маъмурияти баъзи аъзолари ҳам неча марталаб расмий ва тантанали айтганларидек, ядро қуролини қисқартира бошлаш ва сўнгра бутунлай йўқ қилиб ташлаш истаги ҳақиқатан ҳам мавжуд бўлса, башарти, ядро урушига йўл қўйиб бўлмаслиги ҳақиқатан ҳам тушуниб турилган бўлса, башарти, Қўшма Штатлар ҳарбий устунликка интилмаётганлиги рост бўлса, у ҳолда тенг ҳуқуқли ва қатъий текшириладиган битимга эришиш йўлида принципиал тўсиқлар йўқ.

Шу боисдан ҳам биз, Оқ уйнинг дабдабабоз жарчилари такрорлаётганидек, «тўпруслар томонда» эмас, балки Америка томонида, деб ҳисоблаймиз.

Гарчи, такрор айтаманки, қуролсизланишнинг бу принципиал муҳим проблемасидан бўйин товлаш, уни бошқа масалаларга қориштириб юбориш, қадрини кетказиш, бошқача талқин этиш йўлидаги уринишлар жуда характерли бўлсада, аммо масала мораторийга муносабатдан кўра анча кенгроқ ва салмоқлироқ бўлиб турибди.

Башарти, маъмуриятнинг Женева учрашувидан кейинги бутун сиёсати қатор тизиб қўйиладиган бўлса, ташвишли манзара вужудга келади. «Стратегик мудофаа ташаббуси»ни жадаллаштириш ҳам, йўлдошурар Асат комплексининг синовлари ҳам, ракетадан мудофаа шартномасини кўпорувчи бошқа ҳаракатлар ҳам, янги қитъалараро баллистик ракетани, янги самолётларни ва сув ости кемаларни синашлар ҳам, биз билан олий даражадаги иккинчи учрашувни ўтказиш назарда тутилаётган пайтнинг худди ўзида СҚЧ-2 шартномасидан чиқиш тўғрисидаги Баёнотлар ҳам, навбатдаги ҳарбий бюджетга ақл бовар қилмайдиган маблағ сўралиши ҳам, бинар қуролига пул ажратилиши ҳам, Ливияга, Никарагуага қарши, Африка жанубида, бошқа жойларда зўравонлик билан қароқчиларча «янги жаҳонгирлик» ҳаракатлари қилиниши ҳам, янги ҳарбий-денгиз зарбдор қўшилмалари тузилиши ҳам, Совет Иттифоқи яқинида — Шимолий денгиз ва Болтиқдан тортиб Узоқ Шарққача 50-йиллардан буён ҳаракатга келтирилган воситаларнинг миқдори жиҳатидан мислсиз ҳарбий машқлар ҳам шу жумлага киради. Маршал Ахромеев Стокгольмдаги конференцияда: «Башарти Варшава Шартномаси мамлакатлари мана шундай машқларни бошлаб юборсалар, нималар бўлиши мумкинлигини ўзингиз тасаввур қилиб кўринг!» деб ҳақ гапни айтди.

Кишининг жиғига тегадиган шу ҳарбий намойишларни биз қандай тушунмоғимиз керак? Наҳотки, тинчликсеварлик ва ҳамжиҳатликка интилиш кўриниши деб, ёки, эҳтимол, олий даражадаги учрашув учун муҳит тайёрлаш деб тушунсак?

Дарвоқе, Оқ уйдагилар ва унинг атрофидагилар тўғридан-тўғри, русларни янги ён беришларга мажбур қилиш учун мана шуларнинг ҳаммаси зарур, деб айтмоқдалар. Қуролланиш пойгасини олтин кони қилиб олган кимсаларнинг масъулият даражаси ва улар билан бирга ишлаётганларнинг тушуниш даражаси мана шундай.

Бундай ҳарбий-сиёсий практикадан жуда жиддий хулоса келиб чиқади: улар қуролланиш пойгасини ошкора давом эттираверишни истайдилар, аслида эса, бу жаҳон урушига моддий ва психологик тайёргарликнинг ўзидир. Жамоатчилик орасида: нима деяпсизлар, демак, Америка урушмоқчи экан-да? Агар шундай бўлса, маъмурият хатти-ҳаракатларининг мантиқи равшан, деган ҳаққоний савол етилиб келмоқда.

Беихтиёр 60-йиллар воқеалари эсга тушмоқда, ўшанда ўта реакцион гуруҳ Оқ уйга ҳукмронлик қилиш даъволарини сурбетларча билдирган эди. Аммо ўшанда Америка бу гуруҳни ўзи босиб қўйган эди. Ҳокимият тепасига бошқа кишилар чиққач, «совуқ уруш»нинг жазавасини пасайтириш имконияти, сўнгра эса, 70-йилларда уни бутунлай тўхтатиб қўйиш имконияти очилган эди. Шартномалар тузилган эди, улардан баъзилари ҳозир ҳам амал қилиб келмоқда.

Хўш, энди нималарни кўриб турибмиз? Яна ҳарбий программалар ишлаб чиқилмоқда, аммо бу программалар ўша пайтдагидан кўра анча катта хавфни, жаҳон уруши чиқиш хавфини вужудга келтирмоқда, чунки бу нарса қуролланиш пойгасининг янги илмий-техникавий доирасида ва цивилизацияни бир неча кун ичида йўқ қилиб ташлай оладиган анча кўп қурол-яроғ аслаҳахоналари мавжудлиги шароитида содир бўлмоқда.

Шу сабабли бу пойга муқаррар тус олиб кетишига йўл қўймаслик — иккала мамлакатимизнинг, барча тинчликсевар кучларнинг вазифасидир.

Дунёдаги воқеаларнинг қай тарафга бурилиши учун Америка халқининг зиммасига аввалгидан кўра анча жиддий, айтиш мумкинки, алоҳида масъулият тушади. У тузукроқ ўйлаб кўриши керак.

Америка халқининг ақл-заковатига, реализмига, қолаверса ўзини-ўзи сақлаб қолишдан иборат энг оддий туйғусига ишонгим келади. Иккала халқимиз душманлик қилмай, балки ҳамкорлик қилиши, уруш қилмай, балки дўст бўлиши керак. Мен яна шундай қилишга даъват этаман.

Ўртоқ Горжени, Сизнинг юртингиз Чехословакияда ҳам, бизда ҳам, бошқа мамлакатларда ҳам кўпгина: тинимсиз қуролланиш пойгаси йўли замирида СССРни, социалистик ҳамдўстликни иқтисодий соҳада ҳолдан тойдириш муддаоси яшириниб ётмаганмикан? Жумладан, яна бироз қиссак, СССРдаги иқтисодий проблемалар ва қийинчиликлар уни бир томонлама ён беришга мажбур қилади, деган расмий баёнотларни ҳам, оммавий ахборот воситаларидаги тахминларни ҳам қандай баҳоламоқ керак? — деган саволни бермоқдалар. Бизда иқтисодий проблемалар ва қийинчиликлар бор. Улар ҳақида биз гапирдик ва ошкора айтяпмиз. Бошқа мамлакатларда, айниқса яқинда мустақил ривожланиш йўлига ўтган мамлакатларда ҳам бирталай проблемалар ва қийинчиликлар бор. Хўш, Ғарбда, Қўшма Штатларнинг ўзида проблемалар ва қийинчиликлар йўқми? Бугина эмас, у ердаги проблема ва қийинчиликлар таҳликали равишда кўпайиб бормоқда, жуда қалтис проблемалар тўпланиб қолмоқда, давлат қарзи ақл бовар қилмайдиган рақамларга етиб борди, бусиз ҳам ҳаддан ортиқ ишсизлик яна таҳликали миқёс касб эта бошламоқда, социал зиддиятлар чуқурлашмоқда.

Бизнинг иқтисодий режаларимизга келганда шуни айтиш керакки, биз уларни тезроқ ва яхшироқ ҳал қилиш истагидамиз, шу сабабли маблағ ва кучларни мудофаадан гражданин тармоқларига, одамларнинг фаровонлигини оширишга ўтказишнинг ҳар қандай имкониятини табриклаган бўлур эдик. Бироқ биз хавфсизлик манфаатларини ҳеч қачон қурбон қилмаймиз, ва шу жумладан, музокараларда ҳам мудофаа манфаатлари ҳисобига ён беришга рози бўлмаймиз. Совет халқи ҳам бундай қилишимизга йўл қўймаган бўлур эди.

Қуролланиш пойгаси орқали СССРга, жаҳон социализмига иқтисодий соҳада путур етказиш йўлидаги уринишларни равшан кўриб турибмиз. Бу ёвуз режаларнинг рўёбга чиқишига йўл қўймаслик учун ҳамма ишни қиламиз. Айни вақтда бир неча соҳаларда: дипломатик, ҳарбий, сиёсий ва пропагандистик — ҳа, ҳа, пропагандистик ва аввало иқтисодий соҳада иш кўраверамиз. Хўжаликнинг самарадорлигини оширамиз, жадалликни кучайтирамиз, бошқарувни такомиллаштирамиз.

Шу жиҳатдан олганда, совет кишиларининг, социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари меҳнаткашларининг сифатли меҳнати — айни вақтда тинчлик ишига қўшилган ҳисса ҳамдир. Бир оз бўшашсак — социализм душманларининг қисуви кучаяверади. Иқтисодий, социал ва сиёсий соҳада бақувватроқ, мустаҳкамроқ бўлиб олсак, капиталистик дунёнинг биз билан нормал муносабатлардан манфаатдорлиги ҳам ортади, тарихни тескари буриб юбориш мумкин, деган хом хаёллар пучга чиқади.

САВОЛ: Сизнинг Баёнотингиз хусусидаги фикр ва мулоҳазалар орасида: гўё ихтиёрий мораторий ҳам, ҳатто бу масалада АҚШ билан икки томонлама битим ҳам ядровий қуролсизланиш проблемасини ҳал этиш учун амалда ҳеч қандай наф бермайди, деган гаплар ҳам бўлди. Шундай дейиш тўғрими?

ЖАВОБ: Бунга сира қўшила олмайман.

Мораторийни қурол-яроғларни қисқартиришга ҳақиқатан қарама-қарши қилиб қўйишга, ҳатто қуролсизланиш жараёнини бошлашга гўё у ҳалал беради, деб исботлашга ҳам уринмоқдалар. Айрим доираларда ва матбуотда шундай бир гап айланиб қолди: гўё ядро қуроли «офат», лекин бу «муқаррар офат» эмиш, чунки бу қурол тийилиб туришга хизмат қилади, модомики шундай экан, у пишиқ-пухталиги текшириб турилишига, яъни портлатишлар ўтказилишига муҳтождир.

Бу одамларни чалғитишга уриниш демаганимизда ҳам бориб турган бемаъниликдир.

Биз январь ойидаёқ «офатнинг илдизига болта уриши» — асримиз охиригача барча ядро қуролини йўқотишни биргаликда бошлаб юборишни таклиф этган эдик. Албатта бу жўн вазифа эмас. Биз бу ишни босқичма-босқич ҳал этишни ҳамма мураккабликларни ҳисобга олиб бунга 15 йил ажратишни назарда тутмоқдамиз, химиявий қуролни йўқотиш соҳасида ва оддий қурол-яроғларни тубдан қисқартиришда куч-ғайратларни бараварига сарфлашни назарда тутмоқдамиз, қуролсизланиш билан айни вақтда халқаро муносабатларнинг сиёсий, иқтисодий ва гуманитар соҳаларида ҳам олдинга қараб силжишни кўзламоқдамиз.

Ядровий портлатишларни тўхтатиш масаласини ядро қуролини қисқартириш масаласига қарама-қарши қилиб қўйишга уриниш яна бошқа бир сабабдан ҳам виждонсизликдир. Бундай уринишлар хомхаёлни вужудга келтиради: гўё икки давлат ядро қуролини тубдан қисқартириш тўғрисида «деярли» келишиб олган эдилар. СССР эса ядро синовларини тўхтатиб қўйиб ҳалал бермоқда. Аммо, аҳвол сира

(Давоми иккинчи бетда).

ВАТАНИГА БОРА ТУРИБ

Лаос Халқ Революцион партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Лаос Халқ Демократик Республикаси Министрлар Советининг Раиси Кейсон Фомвихан Москвадан Ватанига қайта туриб, 8 сентябрь куни Тошкентда бир оз вақт тўхтади.

Тошкент аэропортида Кейсон Фомвиханни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси О. У. Салимов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

(ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

СССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Николай Михайлович **Ольшанский**ни СССР минерал ўғит ишлаб чиқариш министри этиб тайинлади.

КАНОП ЎРИМИ ҚИЗҒИН

Тошкент область лубкорларининг қизғин иш кунлари бошланди. Область бўйича оммавий равишда каноп ўримига киришилди.

Ўрта Чирчиқ районн канопзорларида мўл ҳосил етиштирилди. 5580 гектар майдонда парваришланган экиннинг ҳар гектаридан 180 центнердан ҳосил олишга аҳд қилган лубкорларнинг шу кунлардаги юмушлари, айниқса, кўп. Улар мўлжалдаги ҳосилни қисқа муддатда, исрофгарчиликка йўл қўймай йиғиштириб олишга ҳаракат қилмоқдалар.

«Коммунизм», Карл Маркс номли, Свердлов номли колхозларда каноп ўриш уюшқоқлик билан олиб боримяпти.

Шунингдек, Коммунистик, Ғалаба районларида ҳам давлатга каноп пояси топшириш қизғин давом этмоқда.

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Илм-фан ва тараққиёт хизматида

ТОШКЕНТДА БЕРНУЛЛИ ЖАМИЯТИНИНГ БИРИНЧИ КОНГРЕССИ ОЧИЛДИ

Фан тарихига Тошкентга бағишланган яна бир саҳифа битилди — Ўзбекистон пойтахти Бернулли номидаги жамиятнинг биринчи жаҳон конгрессини ўтказишга муносиб деб топилди. Барча қитъалардаги қирқдан ортиқ мамлакат намояндалари иштирокидаги математикларнинг бу анжумани 8 сентябрь куни тантанали равишда очилди.

...Шу тонг Навоий номидаги Ўзбек давлат академик катта театри биносини соф математик эмблемалар —эҳтимоллар назариясининг асосий тушунчаларини билдирувчи тимсоллар безади. Халқлар тинчлиги, ҳамжиҳатлиги, фаровонлиги йўлида илм-фаннинг ҳамма соҳаларидаги тараққиётга кўмаклашиш — олимнинг юксак бурчи эканлигидан далолат берувчи сўзлар фан тилида ифодалаб берилди.

Конгрессни Совет ташкилот комитетининг раиси академик Ю. В. Прохоров очди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова конгресс қатнашчиларини табриклаб, нутқ сўзлади.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти П. Қ. Ҳабибуллаев меҳмонларни самимий табрикладилар. Уларнинг самарали ишлашларини тиладилар.

Бернулли номидаги жамиятнинг президенти Крис Хайде (Австралия) ва Халқаро программа комитетининг раиси Клаус Крикеберг (Франция) конгресснинг аҳамияти ва вазифаларини таърифлаб бердилар.

14 сентябргача давом этадиган бу учрашувнинг программасига мувофиқ ялпи мажлислар, «Давра столи» мунозаралари, математик статистика ва эҳтимоллар назарияси тарихига оид лекциялар ўтказилади. Илм-фаннинг шу тармоғи назарияси ҳамда амалий татбиқининг турли жиҳатларини конгресснинг ўттиздан ортиқ секцияси кўриб чиқади. Докладлар ва ахборотларнинг «география»си кенг: дастлабки нотиқлар рўйхатида йигирмадан ортиқ мамлакат бир қанча илмий марказларининг вакиллари бор.

...Эҳтимоллар назарияси совет мактабининг бошлиғи, ҳозирги замоннинг энг йирик математиги Андрей Николаевич Колмогоровнинг мактуби конгресс қатнашчиларига йўлланган эзгу тилаклар бўлиб янгради. У олимларнинг халқаро ҳамдўстлиги эҳтимоллар назарияси ва математик статистика асосчисининг ғояларини изчиллик билан чуқур ривожлантириб, бойитаётганлигини таъкидлади, Бернулли номидаги жамиятда қатнашувчи олимлар назарияга ва унинг турли амалий татбиқларига қўшган ҳиссани уқтириб ўтди. Жуда мураккаб системаларни тадқиқ қилиш математикага нисбатан замонамиз қўяётган асосий талаблардан бири эканини ҳис этиб турибмиз, деб уқтиради А. Н. Колмогоров. Худди шу соҳада бизга математик методлар ёрдамга келади.

Конгресс тантанали очилганидан кейин А. Н. Колмогоров билан В. А. Успенскийнинг эҳтимоллар назарияси асосий тушунчаларини ҳозирги позицияларда туриб ривожлантиришга бағишланган «Алгоритм ва тасодифият» мавзуидаги доклади зўр мароқ билан тингланди.

В. ЗОЛОТАРЕВ,
профессор,
(СССР Фанлар академияси В. А. Стеклов номидаги математика институти),
Е. Ефимов, ЎзТАГ мухбири.

ЖУРНАЛИСТЛАР ТИНЧЛИК УЧУН КУРАШДА

Халқаро кескинликни юмшатиш, Ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш ишига планетадаги тараққийпарвар журналистлар салмоқли ҳисса қўшмоқдалар. Улар оташин публицистика билан, халқлар дўстлигини, уларнинг империалистик босқинчиликка қарши курашини пропаганда қилиш билан жамоатчилик фикрини уйғотиб, меҳнаткашлар активлигини оширмоқдалар. Вайронгарчилик келтирувчи ядро уруши хавф солаётган ҳозирги пайтда оммавий ахборот воситалари алоҳида роль ўйнамоқда. Ядро урушига йўл қўймаслик — ҳаётий муҳим вазифадир. Совет тинчлик ташаббусларини, КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг ядро портлатишларини бир томонлама тартибда тўхтатиб туриш муддатини узайтириш тўғрисида Совет телевидениеси орқали берган Баёнотини пропаганда қилиш оммавий ахборот воситаларининг диққат марказига қўйилмоқда.

Ўзбекистон пойтахти жамоатчилиги вакилларининг журналистларнинг Халқаро бирдамлик кунига бағишланиб 8 сентябрь куни Тошкентда бўлиб ўтган тантанали йиғилишида ана шу ҳақда гапирилди. Республика оммавий ахборот воситаларининг ходимлари бундан буён ҳам тинчлик ишини мустаҳкамлаб, КПСС XXVII съезди қарорларини амалга оширишда фаол қатнашишлари таъкидлаб ўтилди.

Шу куни Тошкентдаги Юлиус Фучик музейида тинчлик учун таниқли курашчи, гитлерчи жаллодлар томонидан қийноққа солинган чехословакиялик антифашист-публицист хотирасига бағишланган митинг бўлиб ўтди.

(ЎзТАГ).

М. С. ГОРБАЧЕВнинг «Руде Право» газетаси бош редактори ўртоқ Зденек Горжени саволларига жавоблари

(Давоми. Боши биринчи бетда).

бундай эмас. Женевадаги учрашувдан кейин ўтган вақт мобайнида СССРнинг шунча кўп куч-ғайрат сарфлашига қарамай, қуролларни қисқартириш тўғрисидаги шартномага биз бир қарич ҳам яқинлашганимиз йўқ.

Ядро портлатишларини ўзаро тўхтатиш айни шундай шартномага жиддий тарзда кўмаклашган бўлур эди. Синовларнинг тўхтатилиши билан аслида энг хавфли соҳада — ядро қуролининг янги турларини яратиш, уни такомиллаштириш пойгаси тўхтатилади. Қуролланиш пойгасининг миқдоринигина бартараф этишгагина тўғри келадики, бу анчагина осондир.

Шундай қилиб, бизнинг позициямиз ядро портлатишларини тўхтатишни, ядро қуролини қисқартириш билан узвий боғлашдан иборатдир, бу позициямиз ана шу вазифани ҳал этишга жуда жиддий тарзда ёрдам берган бўлур эди. Мен ишнинг сиёсий томони хусусида гапираётганим йўқ. Ишончсизлик, қўрқув ва шубҳа халқаро иқлимни қўпоради, десам ишонаверинг. Яна маънавий, ахлоқий жиҳат ҳам бор. Синовларни давом эттираверишни куч ва маблағларни офат йўлида сарфлайвериш демакдир, яхши, инсонпарварлик ишлари қилиш учун худди ана шу куч ва маблағларга эҳтиёж жуда катта ва бу куч-эҳтиёж ўсиб боради.

САВОЛ: Совет ядро қуроли «анча оддийроқ ва пишиқ-пухталигини синаш учун хожат йўқ», Америка ядро қуроли эса «анча мураккаб ва шу боисдан ҳамиша унинг самарадорлигини синаб туриш керак бўлади» дейишади.

Яна бошқа бир овоза ҳам тарқалган, гўё Совет Иттифоқи 1985 йилда ядро синовларини тўхтатиб туриш ҳақидаги қарори эълон қилинишига қадар ўз ядро аслаҳахоналарини такомиллаштирган, бу соҳада Американи анча орқада қолдириб кетган ва шунинг учун ҳам синовлар ўтказишда танаффус қилиши мумкин, Қўшма Штатлар эса гўё «ҳозир қувлаб етишлари керак». Шу боисдан ҳам улар портлатишларни ўтказаётган эмишлар.

Ҳақ гапни айтиб берсангиз?

ЖАВОБ: Бу овозанинг ўзида ҳақиқатдан асар ҳам йўқ. Бу даъволарнинг ҳаммаси бошдан оёқ ёлғон.

Ҳозир мавжуд бўлган ядро қуролининг пишиқ-пухталигига ишонч ҳосил қилмоқ учун ядро портлатишлари сира керак эмаслигини мутахассислар ниҳоятда ишонарли тарзда исботлаб бермоқдалар. Пишиқ-пухталикни анча арзон ва хавфсиз тарзда бошқа методлар билан, ядро портлатишларисиз шу қадар самара билан назорат қилса бўлади.

Узоқ муддатли тажриба ҳам портлатишлар ўтказмай ва бомбалар ҳамда жанговар каллакларнинг ноядровий компонентларини текшириш билан чегараланиб ядровий ўқ-дориларнинг пишиқ-пухталигига ишонч ҳосил қилиш мумкинлигини кўрсатмоқда. 1974 йилдан бери АҚШ ва СССР мавжуд шартномага мувофиқ тарзда қуввати 150 килотоннадан ортиқ синовлар ўтказаётгани йўқ. Ҳолбуки, АҚШда ана шу қувватдан кўпроқ бўлган қуроллар ядро аслаҳахонасининг 70 процентини ташкил этади, бу кўрсаткич бизда ҳам кам эмас. Демак, биз ҳам, улар ҳам портлатишларсиз ана шу қуролнинг пишиқ-пухталигига ишонамиз! Чалғитишга ҳожат борми?

Агар американиклар ўз ядро аслаҳахоналарининг барқарорлигига шубҳа қилсалар, синовларни тўхтатиш тўғрисида шартнома тузилишига рози бўлсинлар, ана ўшанда бизнинг мутахассисларимиз ўз «сирлар»ини улар билан баҳам кўриб, ядро зарядлари аҳволи синовларсиз қандай текширилишини айтиб берадилар.

Йўқ. Қўшма Штатлар ўтказаётган ядро қуроли синовларидан кўзда тутилган бош мақсад қурол-яроғларнинг принцип жиҳатидан янги типларини яратишдан иборат. Бунинг маъноси нима? Бунинг маъноси шуки, қуввати оширилган ва яна ҳам аниқ нишонга оладиган янги портловчи ядро каллаклари ишлаб чиқилмоқда. Синовлар чоғида космосда жойлаштириладиган ядро қуроли — яъни ядровий қўшимчаси бўлган рентген лазерлари яратилмоқда. Ҳам ердаги, ҳам космосдаги нишонларни яксон этишга қодир бўлган қуролнинг мутлақо янги турини тайёрлаш юзасидан ишлар олиб борилмоқда. Ана шундай шароитларда ядровий қуролсизланиш проблемасини ҳал этиш учун синовларни тақиқлаш ҳеч нарса бермайди, деб айтиш иккиюзламачиликдир.

Иккинчи даъвога келганда шуни айтиш кераки, биз ядро синовларини тўхтатиб қўйганимиздан кейин дастлабки икки ой ўтгунига қадар бу даъвода жон бор деб ўйлаш мумкин эди. Совет ядро полигонларида бир йилдан кўпроқ вақтдан бери осойишталик бўлиб турганида эса бундай деб ўйлашга асос йўқ. Янги ядро қуролини ишлаб чиқиш ва эскисини такомиллаштириш янгидан-янги ядро синовларини талаб этиши муқаррардир, мантиқан СССРга нисбатан анча кўп портлатишлар ўтказган АҚШ ва бунинг устига биз ядро синовини тўхтатиб қўйганимиздан бери ўтган бир йил ичида яна 18 та ядро синовини ўтказган АҚШ анча ўзиб кетган бўлиши лозим эди. Демак, американиклар эмас, балки биз қувиб етишимиз керак бўлади. Хуллас, масаланинг бу тарзда қўйилишининг ўзи бемаъниликдир.

Бизга бошқа фикр ҳам маълум: синовларга тааллуқли масалада бирон-бир муддат Совет ва Америка позицияларининг муросага келиши билан қаноатланса бўлмайдими. Батамом тақиқлаш бўлмаса ҳам, бирон-бир «чеклашнинг» иложи йўқмикин?

Бошқа томонга аҳдлашувни тавсия этиб, муросани батамом рад қилиб қўйиш мумкин эмас, албатта. Аммо тўхтатишнинг ўрнига «чеклаш» ғоясини мен принцип эътибори билан нотўғри деб биламан.

Аввало шуни айтиш кераки, бизда чеклаш бор: булар 1963 йилги шартнома ва 1974 ҳамда 1976 йиллардаги «чегаралаб» турадиган битимлардир. Лекин бу шартнома ва битимлар қуролланиш пойгасини тўхтатиб қўя олмайди. Қуролланиш пойгаси кучайиб кетди. Лекин бунга шартномалар мавжудлигининг дахли йўқ албатта.

Ер ости ядро синовларини «чеклаш» таклиф этилаётганлиги муносабати билан ҳам ана шундай бўлиши мумкин. Бу «чеклаш» аввало шунга олиб келиши мумкинки, пойга бошқа йўналишда бўлаверади. Кейинчалик эса бу йўналиш яна ҳам хавфли эканлиги аниқланади.

Ядро синовлари проблемаси юзасидан қандайдир чалакам-чатти қарор бўлиши мумкин эмас. Масала ҳалоллик билан фақат шу таҳлитда ўртага қўйилиши мумкин: ё ядро зарядларини синамаслик ҳақида битимга келамиз ва бу синовларни батамом тўхтатамиз, ёки яна ҳам хавфлироқ ҳарбий тайёргарликлар бошланиб кетади. Учинчи йўл йўқ.

Агар американиклар жаҳонни космик қуролланиш пойгасига тортсалар, бу пойга «мудофаа» ёки бошқа терминлар билан аталишига қарамай, бундай пойга бутун ҳарбий-стратегик вазиятнинг ниҳоятда хавфли тарзда беқарорлашувига олиб келган бўлур эди. Инсоният боши устидаги хатар ажалнинг сифат жиҳатдан янги ўлчамларини касб этган бўлур эди. Ҳеч кимнинг бундан кўз юмишга ҳаққи йўқ.

САВОЛ: Совет Иттифоқининг бошқа ҳамма ташаббуслари қатори Сиз ўртага қўйган туб проблема — ядровий қуролсизланиш жараёни хусусида ҳам президент Рейган атрофидагилар ва НАТОдаги бошқа баъзи ҳукуматларнинг вакиллари контрол текширув ҳақидаги турли-туман сафсаталар билан диққат-эътиборни чалғитишга уринмоқдалар.

Сиз бу ёндашувни қандай баҳолайсиз?

ЖАВОБ: Худди Сиз айтганингиздек, диққат-эътиборни чалғитишга уриниш деб баҳолайман. Ядро синовларини тақиқлаб қўйишни назорат қилиб бўлмайди, деган бадном бўлган даъвонинг умрини узайтиришни истамоқдалар. Бу даъво аввало, шунинг учун ҳам бадном бўлдики, илм-фан муваффақиятларга эришди. Бугун миллий воситалар билан ҳар қандай, ҳатто энг кичик ядро портлатишини ҳам илғаб олиш мумкин. Совет Иттифоқи проблеманинг ҳал этилишига ёрдам бериш учун контролнинг бошқа методларига ҳам розилик берди. «Деҳли олтилиги» ўз хизматини тақдим этганида биз рози бўлдик. АҚШ эса бунга жавоб бермади. Олимлар СССР ва АҚШнинг ядро полигонлари яқинида сейсмографлар ва бошқа ускуна ўрнатиш тўғрисида келишиб олганларида Америка ҳукумати ана шу ташаббусни менсимаслигига қарамай, биз бу ташаббусни қўллаб-қувватладик.

Мен яқинда СССР, АҚШ, Ғарбий Европа мамлакатлари, Японияning ана шу соҳада ишлаётган бир гуруҳ таниқли олимларини қабул қилиб, улар билан батафсил суҳбатлашдим. Ядро синовларини тақиқлашни жуда ҳам ишончли тарзда контрол қилиш имконияти борлиги хусусида бу олимларда заррача ҳам шак-шубҳа йўқлигига яна бир карра ишондим.

Ҳозирча эса аҳвол қуйидагича: Қўшма Штатлар қуролсизланишга киришишга тайёр эканликларини сира изҳор этганлари йўқ ва қуролсизланиш устидан контрол хусусида эмас, балки қурол-яроғлар устидан контрол ҳақида гапирмоқдалар.

Мен ҳам, менинг ҳарбий соҳада ишлайдиган ўртоқларим ҳам неча-неча бор айтган эдик: биз американиклар нима қилишаётгани, ядро полигонлари ва бошқа полигонларда нималар содир бўлаётганини биламиз. Баъзи нарсаларни яширишга, жумладан, айрим портлатишларни (бундан бир ҳафта муқаддам ўтказилган портлатиш ҳам шу қаторга киради) яширишга американикларнинг уринаётганликлари сўзга ишониш мумкин эмаслигига бизни яна бир карра иқрор этади. Ҳақиқатан ҳам Америка генералларига ишониш учун бизда ҳеч қандай асос йўқ. Улар ҳам бизга ишонадилар, деб ўйламаймиз. Шу боисдан ҳам биз қатъий, илмий асосланган контрол тарафдоримиз ва жойларда инспекция ўтказишни ҳам мўлжаллаб, ана шундай контролни қатъий талаб қилиб чиқаверамиз. Аммо такрор айтаманки, портлатишлар ўтказилиши устидан эмас, балки портлатишларни тўхтатиш устидан контрол ўрнатиш тарафдоримиз. Семипалатинск областидаги Совет ядро полигони яқинида Америка асбоблари ўрнатиб қўйилди. Олимларнинг келишувини расмий аҳдномага айлантириб, ядро синовларини тўхтатиб туриш тўғрисида тузилиши мумкин бўлган шартнома бузилмаслиги устидан иккала томоннинг кузатувини уюштириш мумкин бўлур эди, деб ҳисоблаймиз. Ядро синовларини тўхтатишни контролнинг давлатларга бўйсунмайдиган халқаро тармоғини тузиш тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш мумкин. Имкониятдан фойдаланиб АҚШ президентига ана шу таклиф билан мурожаат қилмоқчиман. Бу проблемани ҳал этса бўлади. Вашингтонда бу проблемани ечиб бўлмас чигал тугун деб кўрсатишга уринаётганликларини осонгина тушунтириб берса бўлади: АҚШ қуролланиш пойгасидан воз кечишга тайёр эмас ва шу боисдан ҳам уйдирма тўқиб чиқармоқда.

Ядро портлатишлари АҚШга, такрор айтаманки, тийиб туриш учун эмас, (ҳеч кимни тийиб туришга зарурат йўқ: ҳеч ким АҚШга ҳужум қилмоқчи эмас), балки ядро уруши олиб боришга мўлжалланган қуролни яратиш учун керак.

САВОЛ: Ўртоқ Горбачев, ижозат берсангиз, сўнгги нозик бир саволни берсам. АҚШ президенти атрофидагиларнинг кўпдан-кўп баёнотлари ва Ғарб матбуотидаги мақолаларга қараб мулоҳаза юритадиган бўлсак, жаҳон жамоатчилигининг бутун диққат-эътиборини ҳозир Сизнинг жаноб Рейган билан янги учрашувингизга батамом қаратиб, қуролланиш пойгасини жиловлашнинг барча актуал проблемаларини аслида ана шу гаплар билан алмаштирмоқчилар.

Бу хусусда Сиз нима дея оласиз?

ЖАВОБ: Биз олий даражадаги Совет—Америка учрашувининг, халқаро хавфсизликнинг жуда бўлмаганда битта-иккита туб проблемаларини ҳал этишда анча олға силжиш билан нишонланадиган ана шундай учрашувнинг ўтказилиши тарафдоримиз.

Женевадан кейин биз қуролланиш пойгасини бартараф этишга тааллуқли бўлган проблемаларнинг бир қанчаси бўйича позицияларимизни яқинлаштириш учун анча тадбирлар кўрдик. «Бўлса-бўлсин, бўлмаса ғовлаб кетсин» қабилида иш тутиш бизга ётдир. Бекордан-бекорга учрашиб ўтиришга ҳожат йўқ. Балки кимдир бунга рози бўлур эди. Лекин биз бунга қатъиян рози бўла олмаймиз.

Совет Иттифоқи ва Қўшма Штатларнинг жавобгарлик мезони ниҳоятда катта бўлса ҳам, биз тилга олган масалалар барча мамлакатларга, бутун жаҳон ҳамжамиятига тааллуқлидир. Шу боисдан ҳам ҳар қандай иғвогарликларга қарамай, биз Америка маъмурияти билан алоқалар ипини узаётганимиз йўқ. Бу алоқаларга шубҳа қилаётганимиз йўқ, эшикни қаттиқ ёпиб қўяётганимиз йўқ. (Ғарбдаги айрим кишилар, айниқса, АҚШ президенти атрофидаги кишилар шундай бўлишини жуда истамоқдалар). Аммо алоқаларнинг фақат ўзи эмас, балки уларнинг натижалари қадрлидир.

Э. А. Шеварднадзенинг АҚШ Давлат секретари Ж. Шульц билан яқин орада бўладиган учрашуви бизнинг ҳозирги маррамизни аниқлашга, Совет—Америка мулоқотида олға силжишнинг иложи бор-йўқлигини ойдинлаштиришга ёрдам беради, деб кутмоқдамиз.

Агар мораторий мақбул бўлмаса, Европадаги ўртача олислик ракеталари масаласи тилга олинмаса, стратегик қурол-яроғларни такомиллаштириш ва ҳакозолар зарур бўлса, у ҳолда нима тўғрисида аҳдлашиш мумкин? Қуролланиш пойгаси зўр бериб давом эттирилаётган, кескинлик кучайтирилаётган, мавжуд шартномалар бузилаётган шароитда олий даражадаги учрашув фойда бермаса керак. Одамларни алдаш, гўё хотиржамлик деб жамоатчиликни тинчлантириш учун шу учрашувдан фойдаланиш ва айни пайтда хавфли сиёсатни давом эттириш жуда осон бўлур эди. Ҳа, ишни гўё учрашувга тайёргарлик яхши кетаётгандек қилиб кўрсатиб, ҳозирнинг ўзидаёқ шундай қилишга уринмоқдалар.

Учрашув учун гўё деярли ҳамма нарса тайёр, деб ясама оптимизмни авж олдириб, эҳтимолки, ўзларининг ноамалий сиёсатлари натижалари учун ҳамма айбни олдиндан Совет Иттифоқига тўнкашга умид қилаётган бўлсалар керак. Гўё СССР Рейган маъмурияти билан бирор иш чиқариб бўлмайди, деган хулосага келди деган бошқа тахмин ҳам ана шундай мақсадни кўзда тутса керак.

Бироқ биз икки ярим йилгача «миқ этмай турамиз» деган қарорга кела олмаймиз, чунки биз вақт омилига жуда катта аҳамият берамиз. Йўқ. Кутиб туриш, пайсалга солиш кечириб бўлмайдиган хато бўлур эди. Биз самарали мулоқот учун, қурол-яроғларни чеклаш ва камайтириш сари ҳаракат қилиш учун, шунингдек регионал можароларни бартараф этиш, барча муҳим йўналишлари бўйича халқаро ҳамкорликни ривожлантириш учун бундан буён ҳам ҳар қандай имкониятдан фойдаланаверамиз. Шу маънода совет халқи олдида, умуман бошқа халқлар олдида ҳам виждонимиз пок. Чехословакиялик дўстларимиз, социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари бизни яхши тушунмоқдалар, изчиллик билан қатъий қўллаб-қувватламоқдалар.

Иттифоқчиларимизнинг фикрини жуда қадрлашимизни, бу фикрларни батафсил ҳисобга олишимизни, маслаҳатлашув, социализмнинг ташқи сиёсатини биргаликда ишлаб чиқиш механизми ва методларини янада яхшилашга қатъий аҳдупаймонимизни алоҳида таъкидлашни истайман. Биз иттифоқчиларимиз ва дўстларимизнинг сиёсий ташаббусларини, янгича сиёсий тафаккур юритиш учун курашда уларнинг активлигини, тинчлик, хавфсизлик, қуролсизланиш проблемаларини ҳал этиш борасидаги умумий куч-ғайратларда фаол ва тенг ҳуқуқли иштирокларини юксак қадрлаймиз.

Олий даражадаги учрашув истиқболлари билан боғлиқ бўлган ишнинг яна бир жиҳати ҳақида гапирмаслик мумкин эмас, деб ҳисоблайман. Менинг АҚШ президенти билан махфий ёзишмаларим тўғрисида кўп тахминлар қилинмоқда. Мен унинг мазмунини очиб беришни истамайман, лекин тахминлар тўғрисида гапирса арзийди. Уларда атайин қилинаётган оптимизм сезилиб турибди. Уларда рекламага хос нималардир бор.

Июль ойининг охирида АҚШ президентидан гўё бизнинг ташаббусимизга жавоб сифатида навбатдаги мактуб олинди. Биламан, Ғарбда бу мактубни Вашингтон позициясида қандайдир бир янгилик деб таърифламоқдалар, бу мактуб атрофида маъмурият учун фойдали бўлган «хабарнинг тарқалиб кетиши»ни ташкил этмоқдалар, ўзларини шундай қилиб кўрсатмоқдаларки, гўё ҳамма нарса Москвага боғлиқ эмиш. Биз президентга ўз жавобимизни айтамиз, албатта.

Мен президент мактубини узунасига ҳам, кўндалангига ҳам, иборали қилиб айтганда — микроскоп остига қўйиб ҳам, телескоп орқали ҳам ўргандим. Бундан конкретроқ гапирмайман. Чунки мактубларимиз мазмуни сир сақланиши ҳақида келишиб олганмиз. Лекин одамларнинг ана шу махфий ёзишмаларда нималар борлигини билиш истаклари менга тушунарлидир. Чунки бу уларнинг ҳаммасига, Ер юзидаги барча кишиларга тааллуқлидир. Агар улар ҳам икки мактуб тексти билан таниша олганларида, қуролсизланиш йўлидаги асосий тугунларни ечиб ташлаш учун улардан ҳар бирининг аҳамиятини қиёслай олганларида эди, у ҳолда совет раҳбарлари урушнинг олдини олиш проблемасига нақадар жиддий ва масъулият билан ёндашаётганликларини, биз ўз таклифларимизни нақадар конкрет, ишчанлик билан, бошқа томоннинг манфаатларини ҳисобга олиб, тузганлигимизни кўрган бўлур эдилар.

Улар биз умидсизлик позициясидан узоқда эканлигимизни, инсониятнинг ақл-идроки кучига ва ўзини омон сақлаб қолиш туйғусига ишончимизни ҳам кўрган бўлур эдилар.

Биз ўз ҳаракатларимиз ва ташаббусларимиз билан вазиятни ўзгартириш мумкинлигига, муҳолифлик ўрнини босадиган бошқа йўлнинг мавжудлигига халқларнинг ишончини мустаҳкамлашга интилмоқдамиз. Менимча, ядро қуролларига қарши улкан жараённинг иккинчи фазасига, фақат умидлар фазаси эмас, балки реалистик режалар ва улардан келиб чиқадиган конкрет ҳаракатлар фазасига қадам қўйдик. Мен коммунист сифатида танг аҳволдан чиқиш йўлини кўрсатиб берадиган янгича тафаккур юрита бошлаган омманинг кучига ишонаман.

Майли, келишувчилик қарорлари бўлса-да, биргаликдаги масъулиятли қарорларни қабул қилиш учун вақт бор, энг муҳими ихтиёримизда ҳали ана шундай вақт бор. Лекин вақт жуда тез ўтиб бормоқда. Менимча, ядро қуроллари асри жаҳон тарихидаги энг тез ўтадиган асрдир. Шу сабабли ҳозир конкрет ишлар керак. Мен ўз жавобимни ана шундай конкрет ишларга даъват билан тугатмоқчиман.

КПСС номидан, барча совет кишилари номидан қардош чехословак халқига энг яхши истаклар билдираман.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги ва туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ишлар мудирлигининг инструктори — орден сақланадиган хона мудираси Маргарита Анатольевна **Лашкова**ни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ПАРТИЯ-ХЎЖАЛИК АКТИВИ КЕНГАШИ

НАМАНГАН, 8 сентябрь. (ЎзТАГ). Бугун Наманган область партия-хўжалик активи кенгашида меҳнатсиз даромадларга қарши курашни кучайтириш вазифалари муҳокама қилинди.

Бу хусусда область партия комитетининг биринчи секретари Н. Р. Ражабов доклад қилди.

САНЪАТГА БАХШИДА ҲАЁТ

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон ССР Давлат академик катта театрида СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти лауреати Тамарахоним туғилган куннинг 80 йиллиги ва ижодий фаолиятининг 65 йиллигига бағишланган юбилей кечаси бўлиб ўтди. Актрисани ижодкор зиёлилар, касбдошлари, шогирдлари самимий табрикладилар. Улар ўзбек миллий санъатининг шаклланиши ва ривожланишига кучли таъсир ўтказган Тамарахонимнинг кўп қиррали фаолияти ҳақида гапирдилар. У саҳнадаги кўп йиллик фаолияти давомида барча қитъалардаги халқларнинг 500 дан ортиқ рақс ва қўшиқларини саҳналаштирди, ҳозир уларни шогирдлари ижро этмоқдалар.

Кечада Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова нутқ сўзлади.

* * *

Тамарахоним юбилейи шарафига Тошкентда актрисанинг кийимлари кўргазмаси очилди. Бу ерда унинг кўп қиррали ижодидан далолат берувчи 2000 га яқин нодир экспонат бор.

(ЎзТАГ).

«ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 8 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён

Бухоро	0,73	2,24
Сурхондарё	0,32	0,89
Қашқадарё	0,22	0,55
ҚҚАССР	0,23	0,33
Фарғона	0,16	0,28
Республика бўйича:	0,14	0,37
Шу жумладан ингичка толали пахта:		
Сурхондарё	0,51	1,45
Бухоро	0,01	0,05
Қашқадарё	0,02	0,03
Республика бўйича	0,32	0,89

ҲОСИЛ-86

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ЙЎҚЛАМАСИ: ПАХТА ЙИҒИМ-ТЕРИМ ТЕХНИКАСИ ТАЙЁРГАРЛИГИ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА?

МАШИНА ТЕРИМИ — ИШИМИЗ УНУМИ

НАВОИЙ
«ПЎЛАТ ОТЛАР» ЯНА ТУШОВДА ҚОЛМАСИН

Бу йил Навоий областида пахта кечки бўлди. Деҳқонлар ғўза парваришини сентябрь ойининг иккинчи ўн кунлигида ҳам давом эттиришни режалаштиришяпти. Дефолиация эса учинчи ўн кунликда амалга оширилади. «Зангори кема»лар учун иш майдони октябрь ойи бошларида очилади. Табиийки, бу — механизаторлардан йиғим-терим ишларини қисқа вақт ичида уюшқоқлик билан ўтказишни, техникани ишлатишда зўр маҳорат кўрсатишни талаб қилади.

Хўш, аҳвол шундай экан, областда терим техникаларини мавсумга ҳозирлаш ишлари қандай бормоқда?

Очиқ айтиш керак, бу соҳадаги ишлар қониқарли эмас. Фикримизни биринчи сентябргача бўлган маълумотлар тасдиқлаши мумкин. Областда 1276 пахта териш машинасининг 1197 таси ёки 94 проценти созланди. Кўрак териш ва чувиш механизмлари ремонти 81-87, прицеп ва пахта юклагичлар тайёргарлиги 79-89 процент бажарилди. Аслида бу ишлар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «КПСС XXVII съезди қарорлари асосида 1986 йилги пахта ҳосилини машинада теришга ва тайёрлашга ҳозирлик кўриш соҳасидаги энг зарур тадбирлари ҳақида»ги қарорига кўра бугунга қадар тўла тугалланиши лозим эди. Афсуски, бу муҳим қарор областда бажарилмай қолди.

Яна бир ташвишланарли томони шундаки, область хўжаликларида кейинги пайтларда терим техникасини созлаш ишларига қарийб эътибор берилмай қўйди. Август ойининг иккинчи ярмида бу борадаги суръат 1 процент ўсди, холос. Қизилтепа ва Навбаҳор районларида умуман ҳеч бир иш бажарилмади. Аксарият хўжаликларда терим агрегатларини тракторларга осиш, уларни синаб кўриш жараёнлари адо этилмади.

Шу ўринда ўтган йилги фактларни эслаш жоиз бўлади. Областда машина терими плани барбод берилди. План (теримчилар терган подборни кўрак чувиш машинасидан ўтгани билан қўшиб ҳисоблаганда ҳам) аранг 31 процентга етди. Ҳар бир терим машинаси ҳисобига атиги 3-4 тоннадан пахта тўғри келди. Қўл теримига зўр бериш — хўжаликларда ҳосил таннархининг ошиб кетишига олиб келди. Ундан келган зарар 6 миллион сўмни ташкил этди. Область хўжаликларида машина теримига эътиборсизлик бу йил ҳам ўтган йил хатоларининг такрорланаётганлигини кўрсатиб турибди.

Хулоса аниқ: областда йиғим-терим ишларини қўғозда эмас, амалда машина-механизмлар зиммасига юклаш лозим. «Пўлат от»лар бу йил ҳам тушовда қолмасин.

А. ҚОРЖОВОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР
СУСТКАШЛИК ҚИЛИНСА...

Автоном республикада қишлоқ хўжалик техникасини мавсумга созлашда муайян ишлар қилинди. Қатор районлар колхоз-совхозларида пахта терими ва шоли ўримида қатнашадиган машина-механизмлар барвақт шайлаб қўйилди. Пахта терими бўйича 290 та, шоли ўрими учун 154 та ўрим-йиғим транспорт отрядлари тузилди.

Аммо очиғини айтиш керак, автоном республикада пахта териш агрегатлари ремонти бугунгача 91 процент бажарилган бир пайтда Хўжайли, Чимбой, Қораўзак районларида бу соҳада сусткашлик қилиняпти. Уларда шу йил 1 сентябргача ремонт ишлари 80-88 процент бажарилди, холос. Қатор хўжаликларда кўсак узиш агрегатлари ремонти талаб даражасида бўлмаётир. Энг ачинарлиси, область бўйича шу кунгача 282 кўсак узиш агрегатлари ремонтига қўл ҳам урилгани йўқ.

Амударё районида 59 та, Қўнғирот районида 33 та, Элликқалъа районида 44 та кўсак чувиш агрегатлари ремонтталаб бўлиб ётибди.

Ғаллачилик комбайнларини ўрим-йиғимга созлашда ҳам айрим хўжалик раҳбарлари бепарволик қилмоқдалар, ҳар хил баҳоналар билан ремонт муддатини кечиктириб юбормоқдалар. Чимбой районида бугунгача 470 та комбайндан 333 таси, Қораўзак районида 515 комбайндан 375 таси, Нукус районида 315 та комбайндан 239 таси ремонтдан чиқарилган, холос. Шоличиликка ихтисослашган Тахтакўпир районида мавжуд жатка ва комбайнларни ремонт қилишга эътибор берилмаяпти. Оқибатда, район техника ремонти бўйича ҳозир автоном республикада энг қолоқлар қаторида қолди. Бу ерда ремонт ишлари топшириғи ҳозиргача 61 процент бажарилди. 669 та комбайндан атиги 407 таси ремонтдан чиқарилди. Автоном республика бўйича эса бу рақам эндигина 70 процент адо этилди.

— Республикада мавжуд техника воситаларини ишлатадиган механизатор кадрлар тайёрлаш вазифаси қандай ҳал этилган? — сўрадик автоном республика Давлат агросаноат комитетининг масъул ходими А. Давлатёровдан.

— Бу йил биз қисқа муддатли курсларда 906 механизатор кадр тайёрлашимиз керак эди, — деди у. — Бироқ бугунгача салкам 700 кишига механизаторлик гувоҳномаси топширдик. Ленинобод районида 100 механизатор ўрнига 50 киши тайёрланди, Нукус районидаги «Россия», «ВЛКСМ 50 йиллиги» совхозларида планда белгиланган кадрнинг учдан бир қисми ҳам таъминланмади.

Техника ремонтидаги бундай сусткашлик, қолаверса эҳтиёт қисмларнинг етишмаслиги ва механизатор кадрларнинг қўнимсизлиги туфайли бу йил областда 311 та «зангори кема» теримда, 500 дан кўпроқ жатка ва комбайн шоли ўримида қатнашмасдан қолиш хавфи бор.

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

БУХОРО
САБОҚЛАР ЕТАРЛИ ЭДИ

Терим техникаси ҳар йили мавсумга шай қилинсада, қўл теримига зўр бериш — Бухоро области хўжаликларига кўп йиллик одат бўлиб қолган эди. Чунончи, ўтган йили областда белгиланган 260 минг тонна ўрнига, атиги 47,7 минг тонна пахта машинада терилди, холос.

Жорий йилда бундай ҳолга қатъий чек қўйиш чоралари кўрилмоқда. Хўжалик раҳбарларига машина теримининг тақдири учун талабчанлик кескин оширилди. 3 сентябргача мавжуд 2742 машинанинг 2600 таси тўла ремонтдан чиқарилди. 1337 тракторга терим агрегатлари тиркалиб, тайёргарлик чизиғига келтириб қўйилди.

Ўтган йили машина теримида байроқдор бўлган хўжаликлар бу йил ҳам мавсумга пухта ҳозирлик билан келдилар. Область партия комитетининг бюроси яқинда Олот райони пахтакорлари ҳосилнинг 60 процентини машинада териш юзасидан бошлаган ташаббусни маъқуллади. Қоракўл, Вобкент районларидаги техника жонкуярлари ҳам машина теримига амалий тайёргарлик кўрмоқдалар.

Айниқса, Олот районидаги «Шарқ юлдузи», Крупская номли, Қоракўл районидаги «Бухоро», К. Маркс номли колхозларнинг дала гвардиячилари ҳамма нарсани теримга шай қилиб қўйишди.

Афсуски, областдаги барча районларда ҳам ўтган йилги сабоқлардан тегишли хулоса чиқариб олингани йўқ. Бухоро районида теримга чиқадиган 176 машинанинг 26 таси ҳанузгача шай ҳолга келтирилмаган.

Ромитан районида ҳам етиштирилган барча ҳосилни белгиланган 286 ўрнига 162 та машина билан йиғиштириб олиш кўзланмоқда. Бундан келиб чиқадики, бу районларнинг раҳбарлари ҳали мавсум бошланмасданоқ машина теримида қолоқликни «планлаштирмоқдалар».

Айниқса, Когон районидаги «Бухоро» совхози, Калинин номли колхоз, Вобкент районидаги «Пахтакор», Пешку районидаги Навоий номли ва Шариф Эргашев номли, Свердлов районидаги Гагарин номли, Шофиркон районидаги Куйбишев номли колхозлар, Ромитан районидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхозларида машина теримига тайёргарлик борасида хўжасизлик ҳоллари ҳукм суряпти.

Область агросаноат комитетининг раҳбарлари бундай бўшашувчанлик ва масъулиятсизлик учун улардан қатъий жавоб талаб қилишлари керак. Областда съездлар йили ҳосилининг 230 минг тоннасини машиналарда йиғиштириб олиш аҳди албатта ўринлаши керак.

Н. НАИМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЕР ЮЗИДА ҲАЁТНИ САҚЛАБ ҚОЛИШ УЧУН

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Совет телевидениеси орқали 1986 йил 18 августда берган Баёноти—республикамизда 1986 йил 12 сентябрда ўтадиган Ягона сиёсий куннинг мавзуи

1. КИШИЛАР қадим замонлардан бери ҳаётнинг умрбоқийлигига, инсон ҳаётининг битмас-туганмаслигига қаттиқ ишонар эдилар. Бироқ Хиросима ва Нагасаки устида 1945 йил августида Америка атом бомбаларининг портлагани бу ишончни ларзага келтирди. Америка Қўшма Штатлари қуролланиш пойгасини бошлаб юборгани ва ҳозирда уни ниҳоятда авж олдиргани, бу пойгани космосга олиб чиқиш учун ҳаракат қилинаётгани ердаги ҳаётнинг ўзини таҳлика остида қолдирди.

Ҳозир одамзоднинг жуда кўпчилик қисмида ядро ҳалокати олдини олишдан, инсониятга умрбоқийликка бўлган ишончни қайтаришдан кўра муҳимроқ ва ташвишлироқ фикр йўқ. Давр тезлик билан қатъий ва масъулиятли ҳаракат қилишни, ақл-заковат ва соғлом идрокни бекаму кўст сафарбар этишни талаб қилмоқда.

Шу муносабат билан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг Совет телевидениеси орқали шу йил 18 августда берган Баёноти ниҳоятда катта аҳамиятга эгадир. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ва Совет ҳукумати ҳамма нарсани ҳар томонлама ва батафсил ҳисобга олиб, тинчлик тақдири учун масъулиятга амал қилиб, ядро портлатишларининг бир томонлама мораторийсини 1987 йил 1 январгача узайтириш ҳақида қарор қабул қилди.

КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг совет халқи номидан берган Баёноти Ер юзидаги барча ҳукуматларга ва халқларга қаратилгандир. Оммавий ахборот воситалари ёрдамида ушбу Баёнот бутун инсониятга етиб борди. Улар Совет Иттифоқининг янги тинчлик ташаббусини қўллаб-қувватламоқдалар, маъқулламоқдалар ва юксак баҳоламоқдалар.

М. С. Горбачев америкаликларнинг ақл-заковатига ва шаънига мурожаат этиб қуролланиш пойгасини тўхтатиш йўлида тарихий имкониятни яна бир марта қўлдан бой бермасликка, совет мораторийсига қўшилишга даъват этди. У шахсан АҚШ президенти Рональд Рейганга вужудга келган вазиятни яна бир бор холисона баҳолашни, қалашиб қолган ҳамма кераксиз нарсани улоқтириб ташлаб, мамлакатимиз ва Совет ташқи сиёсатига нисбатан янглишишни бартараф этишга мурожаат қилди. «Совет Иттифоқининг ишончи комилки, ядро синовларини тўхтатиш тўғрисида битимга тезда эришиш ва уни **шу йилнинг ўзида олий даражадаги Совет — Америка учрашувида** имзолаш мумкин, — деб таъкидлади М. С. Горбачев. — Ҳеч шак-шубҳасиз, бу воқеа **учрашувнинг асосий реал якуни,** қуролланиш пойгасини тўхтатиш йўлида муҳим қадам бўлур эди. Бу воқеа ядро қуроллари ва уларни тугатиш юзасидан музокараларда бундан кейинги тараққиёт сари, дунёдаги бутун вазиятни тубдан соғломлаштириш сари ҳаракатнинг ўзига хос дебочаси бўлур эди».

2. ҲОЗИРГИ қарорни қабул қилиш ниҳоятда қийин бўлди. Чунки гап мамлакатимизнинг мудофаа қобилияти ҳақида бораётган эди. АҚШ ўз ҳисобида 800 дан ортиқ ядро синовларига эга бўла туриб, уни тўхтатмаётир. Совет мораторийси сақланиб турган бир йил давомида Невадада 19 марта ўтказилган ер ости портлатишларининг акс садоси бизнинг полигонларимиздаги сукунатга зид бўлди. Бу эса ядро қуроллари ва бошқа хил қуролларнинг тоғ-тоғ бўлиб уюлиб кетганлигига қарамай, қуролланиш пойгаси сусаймаётганлигидан, аксинча унинг суръати тезлашаётганлигидан, бу пойгани космосга олиб чиқиш хавфи пайдо бўлаётганлигидан далолат беради.

АҚШдаги ҳарбий саноат комплексининг вакили бўлмиш ўнг милитаристлар гуруҳи қуролланиш пойгасига телбаларча берилиб кетди. Улар бу ўринда уч хил манфаатни кўзда тутмоқдалар: бу — қурол-яроғ ишлаб чиқаришдан келаётган бойлик қисмини мунтазам кўпайтиришдан, АҚШнинг ҳарбий устунлигини таъминлашдан, Совет Иттифоқини иқтисодий жиҳатдан мадорсизлантиришга, сиёсий жиҳатдан заифлаштириш учун уни қуролланиш пойгасига тортишга уринишдан иборат. Пировард натижада Вашингтон дунёдаги ҳукмрон мавқеини таъминлаб олишни, қадимий жаҳонгирлик иштаҳаларини қондиришни, ривожланаётган мамлакатларга нисбатан талончилик сиёсатини бундан буён ҳам ўтказаверишни кўзламоқда.

Жаҳон миқёсида хавфсизликнинг икки концепцияси тўқнашди. Бир томонда — Совет, Варшава Шартномаси мамлакатларининг тинчлик, ядро синовларини тўхтатиш, ядро қуролларини бутунлай йўқ қилиб ташлаш концепцияси. Ядровий портлатишларни тақиқлаш тўғрисидаги совет мораторийси бунинг ёрқин ифодаси бўла олади. СССР уни тўртинчи марта узайтирар экан, Ер юзида даҳшатли ҳалокатга йўл қўймаслик, инсониятни атом ёнғинидан ҳалок бўлишдан сақлаб қолиш йўлида ҳамма ишни қилиш, юксак бурчи бўлган социалистик давлат сифатида, ядро қуролига эга бўлган мамлакат сифатида зиммасидаги юксак масъулиятни амалга оширишга тайёр эканлигини исботлайди.

АМАЛИЙ ишлардан кўра ишончлироқ ва равшанроқ нарса борми? Бутун дунёдаги ядро қуролини 2000 йилгача тугатиш тўғрисида Совет Иттифоқининг 1986 йил 15 январдаги таклифлари тинчликсеварлик ҳаракатлари учун жуда кенг имкониятлар очиб беради. Ана шу программага мувофиқ СССР Совет — Америка музокаралари столига бир қанча амалий таклифларни қўйди. У Варшава Шартномасидаги иттифоқчилари билан бирга Атлантикадан тортиб Уралгача Европадаги қуролли кучлар ва оддий қурол-яроғларни қисқартиришга доир тадбирлар комплексини киритди. Мамлакатимиз бу йил ёки келгуси йилда химиявий қуролни тақиқлаш ва унинг запасларини тугатиш, шунингдек, бу қуролни ишлаб чиқарадиган саноат базасини йўқ қилиб ташлаш тўғрисидаги конвенцияни имзолашни таклиф этмоқда. Владивостокда Осиё — Тинч океани регионида хавфсизлик ва ҳамкорликни таъминлашга даъват этувчи чақириқ янгради. Бу даъват бутун дунёда катта таассурот қолдирди. СССР ядро энергетикасини хавф-хатарсиз ривожлантиришнинг халқаро режимини вужудга келтириш хусусида барча манфаатдор давлатлар билан ҳамкорлик қилиш ташаббусини кўрсатди. «Самовий урушлар» программасининг ўрнини оладиган ҳужжат сифатида «Самовий тинчлик»ни вужудга келтириш — жаҳон космик ташкилотини тузиш программасини Бирлашган Миллатлар Ташкилотига тақдим этди.

КПСС XXVII съездида халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системаси таърифлаб берилди. Бу система совет ташқи сиёсатидаги янги ёндашувларнинг энг умумлашма ифодасидир. Яқинда бир гуруҳ социалистик мамлакатлар шундай системани вужудга келтириш масаласини БМТ Бош Ассамблеясининг навбатдаги сессияси муҳокамасига киритдилар.

Совет янги тинчлик таклифлари қурол-яроғсиз ва урушсиз дунё учун самимий интилишнинг натижасигина эмас. Бу таклифлар «даҳшатли мувозанат» шароитида яшашдан чарчаган ҳозирги дунё учун жуда ҳам зарур бўлган қуролсизланиш масалалари мужассамлашган юксак давлат донолигининг, янгича фикрлашнинг, дунёдаги туб ўзгаришларни англашнинг намоёни ҳамдир.

Иккинчи томонда — Американинг энг аввало ҳарбий-техника воситалари, «ўта қуролланиш», техник сакраш ҳисобига хавфсизликни таъминлаш концепцияси. Бу концепция бошқа барча мамлакатларни мутлақ хавф-хатарга қўйган ҳолда, Қўшма Штатларга мутлақ хавфсизликка эришиш имконини берган бўлур эди.

Вашингтон жамоатчиликнинг, ўз иттифоқчилари ва ўз халқининг талабларига қарама-қарши ўлароқ ер остида ядро портлатишларини тўхтатишни жон-жаҳди билан рад этяпти, тинчликсеварлик ташаббусларига қаршилик кўрсатяпти, СҚЧ-2 тўғрисидаги шартномаларни «жонсиз» шартнома деб эълон қилмоқда, ракеталарга қарши мудофаа тўғрисидаги шартномани тўхтатишга ҳаракат қилаётир.

КПСС XXVII съезди ҳозирги қуролнинг хусусияти бирорта давлатга ҳам фақат ҳарбий-техника воситалари, жумладан мудофаани, ҳатто энг кучли мудофаани яратиш йўли билан ўзини ҳимоя қила олишига умид қолдирмаслигини қайд этди. Хавфсизликни таъминлаш сиёсий вазифадир. Бу вазифани фақат сиёсий воситалар билангина ҳал этиш мумкин. Агар СССР ва АҚШ ўртасидаги муносабатлар ҳақида гап борадиган бўлса бу ўзаро бўлиши, агар ялпи халқаро муносабатлар ҳақида гап борадиган бўлса — умумий бўлиши керак. Фақат ўзи тўғрисидагина эмас, балки тенг, ялпи хавфсизлик тўғрисида ғамхўрлик қилиш инсонпарварликнинг олий чўққисидир. Шунинг учун ҳам СССР ўз таклифларини бошқа ҳукуматларнинг, жамоат ва сиёсий ҳаракатларнинг, энг аввало, социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари нуқтаи назари ва ташаббусларини ўрганган ва ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқмоқда. Бунга Сиёсий маслаҳат комитетининг Будапештдаги кенгаши мисол бўла олади. М. С. Горбачев КПСС Марказий Комитетининг 1986 йил июнь Пленумида қайд этганидек, бу кенгашда «барча конкрет масалалар иттифоқчи социалистик давлатларнинг умумий ташқи сиёсий стратегияси призмаси орқали» кўриб чиқилди. Ўзаро ишончсизлик музини эритиб юборишга, қарама-қарши туришнинг боши берк кўчасидан чиқиб олишга, амалий натижаларга фақат диалог ва алоқалар, мунозара ва музокаралар орқалигина эришиш мумкин.

3. КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати мораторий тўғрисидаги, энди эса уни навбатдаги узайтириш тўғрисидаги қарорни қабул қилар эканлар, ядро-космик асрнинг реаллиги қуролланиш пойгасини тўхтатишга имкон берадиган қадам ташлашни талаб этаётганини назарда тутдилар. Ушбу қарор социализмнинг тинчлик ишига содиқ жамият эканлигига, унинг цивилизация тақдири учун масъулиятни чуқур англаб етганлигига ҳам асослангандир. СССР раҳбарлари бу қарорни қабул қилар эканлар, дунё афкор оммасининг фикрини ҳам ҳисобга олдилар. Мораторий юз миллионлаб кишиларда зўр таассурот қолдирганлигига ва тушуниб етилганлигига, фақат кенг жамоатчилик фикригагина эмас, шу билан бирга сиёсий партиялар, ҳукуматлар, кўплаб давлатлар сиёсатига тобора ўсиб бораётган чуқур таъсир ўтказганлигига даврнинг ўзи гувоҳлик беради. Ҳатто АҚШнинг кўпроқ содиқ европалик иттифоқчилари Вашингтондан СССР ва бошқа социалистик мамлакатлар билан қарама-қарши туришнинг хавфли йўлидан ўзаро мақбул қарорларни излаб топишга ўтишни талаб қилмоқдалар.

Қўшма Штатларнинг ўзида совет мораторийси тобора кўпроқ тушуниб етилмоқда. Ҳозир сўраб чиқилган америкаликларнинг ярмидан кўпроғи, юздан ортиқ Америка шаҳарларининг муниципалитетлари, 150 конгрессмен ушбу мораторийни ёқлаб чиқди. Яқинда АҚШ сенати ядро синовларини батамом тақиқлаш тўғрисида СССР билан музокараларни янгидан бошлашни, вакиллар палатаси эса 1987 йил 1 январдан бир мегатондан кўп қувватга эга бўлган ядро портлатишларини вақтинча тўхтатиш ҳақида мораторий киритишни Америка маъмуриятидан талаб қилиб, резолюция қабул қилдилар.

Дунёдаги бошқа кўпгина кучлар ҳам ядро синовларини тақиқлаш юзасидан бошланган ҳаракатга актив қўшилдилар. Составида олти мамлакат бўлган — Ҳиндистон, Аргентина, Мексика, Швеция, Греция ва Танзаниядан иборат эътиборли группа вужудга келди. Бу группа ердаги тўртта қитъада яшаётган миллиардлаб кишиларнинг номидан ядро синовларини тақиқлаш, қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун изчил иш олиб бормоқда, М. С. Горбачевнинг «Деҳли олтилиги» раҳбарларининг СССР ва АҚШга ўз зиммаларига ядро синовларини тўхтатиш юзасидан ўзаро мажбурият олишни сўраб қилган мурожаатига тез, асосли, ижобий жавоб йўллагани бутун дунёда, айниқса, қўшилмаган мамлакатларда юксак баҳоланди.

Куни кеча Зимбабвенинг пойтахти Хараре шаҳрида қўшилмаган мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг VIII конференцияси ўз ишини тугаллади. Конференция қатнашчилари Совет мораторийсини қўллаб-қувватладилар. Бутун дунёда тобора кенгайиб бораётган урушга қарши ҳаракатда «Ядро синовларини тўхтатинг!», деган шиор асосий мавзу бўлиб қолди. СССР мораторийси БМТ Бош Ассамблеяси томонидан ҳам маъқулланди, энг таниқли олимлар — физиклар ва врачлар томонидан қўллаб-қувватланди.

ШУНДАЙ қилиб, СССРнинг тинчлик ташаббуси дунёда зўр маъқулланиш ва қўллаб-қувватланиш билан кутиб олинди. Советлар мамлакати мораторийни яна узайтирар экан, Халқаро тинчлик йилини амалий ишлар билан муносиб нишонлаб, умумхавфсизликни мустаҳкамлашга яна бир салворли ҳисса қўшди. Энди навбат — Америка Қўшма Штатларига.

Аммо Вашингтон янги Совет тинчлик ташаббусини қабул қилмаяпти. У совет таклифларида кўзда тутилган мақсадни атайлаб бузиб кўрсатишга, ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайдиган ёлғон хабарлар тарқатишга ҳаракат қилмоқда. АҚШ матбуоти худди буйруқ берилганидек бизнинг тинчлик ташаббусимизга жаҳонда вужудга келаётган ижобий фикрлар ҳақида сукут сақламоқдалар. АҚШ ядровий портлатишларга қарши қаратилган совет мораторийсига қўшилишни хоҳламаётганлигини бир қатор сабаблар билан оқлашга ҳаракат қилмоқда.

Қўшма Штатларда қуролланиш пойгасини тўхтатишга қаратилган ҳар қандай совет таклифига дарҳол пропаганда мақсадидаги таклиф деб эълон қилиш қоида бўлиб қолди. Бу гал ҳам М. С. Горбачев мораторийни узайтириш тўғрисида Баёнот билан чиққанида Оқ уйдан дарҳол яна ўша ёқтириб қолинган «пропаганда!» деган сўз эшитилди.

Бу «баҳона»нинг асоссизлигини шундан ҳам кўриш мумкинки, Совет Иттифоқи Қўшма Штатларга дарҳол ана шундай «пропаганда қадамлари» ташлаш, яъни ўзининг ядро синовларини тўхтатиш билан жавоб беришни таклиф қилди. Жавоб ўрнига қатор ер ости портлатишлари садоси эшитилди. Бир томонлама мораторийимизнинг тўртинчи марта узайтирилиши совет томонининг мақсади жиддий эканлигидан далолат беради. Мораторийнинг фақат таклифгина (ва умуман пропаганда акти) бўлиб қолмай, унинг изчил амалга оширилаётгани совет ядровий қуролсизланиш программасининг нақадар жиддийлигини ва самимийлигини, шунингдек, ядро-космик асрида ягона мақбул сиёсат — реализм, тинчлик ва ҳамкорлик сиёсатини ўтказишга бўлган чақириқнинг ниҳоятда жиддийлигини ва самимийлигини ишончли тарзда исботлайди.

СССР АҚШга нисбатан анча кўп синовларни ўтказди, деган «далил» ҳам ҳақиқатга қарама-қаршидир. Америка Қўшма Штатлари 1986 йил 1 январгача 789 та ядро қурилмаларини портлатганлиги, Совет Иттифоқи эса 565 та ёки АҚШга нисбатан 224 та кам портлатиш ўтказганлиги ҳисоблаб чиқилди. Бир томондан Совет мораторийси, иккинчи томондан Американинг ядро портлатишлари давом этаётгани ўртадаги бу тафовутни Америка фойдасига кўпайтирмоқда.

Контрол қилишдаги қийинчиликлар ҳам баҳона қилинмоқда. СССР контролни миллий техникавий воситалар билан, шунингдек жойларда текшириш ўтказиш ҳолларини ҳам ҳисобга олган ҳолда халқаро процедуралар ёрдамида тўла амалга ошириш мумкин эканлигини қатъиятлик билан билдирди. Мамлакатимиз ўзининг тайёрлигини Америка сейсмик ускуналарини совет ядровий синовлари ўтказиб келинган Семипалатинск районида ўрнатишга розилик бериш билан ҳам намойиш этди. Контрол масалаларига доир бу аниқ позиция М. С. Горбачев томонидан КПСС XXVII съезди минбаридан туриб ҳам қатъиятлик билан тасдиқланди.

Шу тариқа Вашингтон маневр учун имкониятлардан жудо бўлгач охири ядровий синовларни тўхтатишни рад этаётганлигига контрол проблемаси сабаб бўлмаётганлигини тан олишга мажбур бўлди.

Хўш, сабаб нимада? Нима учун АҚШ маъмурияти ҳеч нарса билан ҳисоблашмай, ядровий синовларни тезлаштирмоқда?

Оқ уйдан шундай расмий сўзлар эшитилаётир: мораторийга қўшилиш «Қўшма Штатлар, унинг дўстлари ва иттифоқчилари хавфсизлиги манфаатларига мос бўлиб тушмайди», ядро синовларини давом эттириш эса «Америка ҳарбий потенциали мустаҳкамлигини текшириш мақсадларига мувофиқдир».

СССР мудофаа министрининг ўринбосари, армия генерали В. М. Шабанов «Правда» газетасида ана шу «далил»ни шарҳлар экан, мавжуд ҳарбий запасларни текшириб кўриш ядро синовлари учун асосий мақсад эмас, — деб тушунтирди. Ҳарбий мутахассислар шуни яхши биладиларки, унинг катта қисми ядро қуролларининг янги хилларини ишлаб чиқиш ва синовдан ўтказишга хизмат қилади. Буни эса АҚШнинг ҳозирги ҳарбий программасига биноан биринчи зарба берадиган МХ қитъалараро баллистик ракета, кичик ҳажмли янги «Миджитмен» ракетаси, «Трайдент-2» сув ости кемаларидаги қитъалараро ракета, стратегик қанотли ракеталарнинг янги авлодлари ва бошқалар мисоллар билан яққол кўрсатмоқда. Албатта, ядровий портлатишлар, Қўшма Штатларига Стратегик мудофаа ташаббуси программаси бўйича зарбдор космик қуролларни ишлаб чиқиш учун зарурдир.

Ана шу сўзлардан нима учун Қўшма Штатлар ҳукумати ва ҳарбийлар доираси ядровий портлатишларни тўхтатиш, қуролланиш пойгасидан воз кечиш тўғрисида эшитгилари келмаётганлигини тушуниб олиш қийин эмас.

Ана шуларга қарамай, ядровий портлатишларни тўхтатиш ҳақидаги Совет мораторийси яна бир марта узайтирилди. Бундай қарорни қабул қилиш керакмиди? Бундай қарор ижобий жараёнларга ҳарбий муҳолифлик хавфларини камайтиришга ёрдам бера оладими?

Бизнинг мамлакатимизда ядро синовларини бошлаб юбориш учун етарли миқдорда асослар бор эди. Бундай фикр совет кишиларининг хатлари ва сўзларида асосли тарзда жаранглаб эшитилади.

Ростов областилик ғаллакор В. Моисеев америкалик фермерларга ёзган хатида ушбу саволга донолик билан жавоб берди: «Мен Михаил Сергеевич Горбачевнинг Баёнотини эшитар эканман, очиғини айтсам, балки ён беришлар етар энди? деган хаёлга бордим. Сўнг, йўқ, бу ён бериш эмас, деган қарорга келдим. Сизларнинг Оқ уйлик сиёсатдонларингизга, тушунишимча, тинчлик йўлига чиқиш учун яна бир имконият яратиб бериляпти... Бизга уруш керак эмас. Биз ғаллани одамлар учун етиштиряпмиз»... («Правда» 26 август).

Совет Иттифоқи томонидан мораторийнинг 1987 йил 1 январигача узайтирилгани ядровий портлатишларни давом эттиришни талаб қилаётганларнинг эс-ҳушини йиғиштириб олиш имконини беради. «Биз Американинг баҳоларида ва ҳаракатларида, — деб таъкидлади М. С. Горбачев Баёнотда, — реализм, халқаро вазиятни соғломлаштириш, беҳуда қуролланиш пойгасини тўхтатиш, ядро қуролларини тугатиш йўлларини биргаликда излаш зарурлигини англаб етиш устун келади, деб умид қилишни истар эдик».

4. СОВЕТ кишилари шу билан бирга антисоветизм, умуман, социализмга нисбатан душманлик руҳи чуқур сингиб кетган жангари ва маккор Америка империализми билан иш олиб бораётганликларини яхши биладилар. Шунинг учун мамлакатимиз хавфсизлигини таъминлаш биз учун муқаддас ишдир ва биз бу иш учун кучимизни аямаймиз. Совет давлатининг бутун тарихи унинг ҳар қандай чиранишларга дарҳол жавоб топа олиш имкониятларига эга эканлигидан гувоҳлик беради. Ҳозир ҳам СССР АҚШ маъмуриятининг хатти-ҳаракатини, унинг ҳарбий техника потенциалини ривожлантириш соҳасида олиб бораётган ишларини диққат билан кузатиб бормоқда. «Агар зарур бўлиб қолса, биз тезда жавоб топамиз, — деди М. С. Горбачев Баёнотда, — бунинг устига бизнинг жавобимиз АҚШда кутишаётганидан бошқача бўлади. Аммо бу «самовий урушлар» программасини беҳуда қилиб қўядиган жавоб бўлади». Шубҳа қилмаслик керакки, СССР ўзининг қудратли экономикаси ва илм-фанига суяниб Қўшма Штатларнинг амалдаги ҳарбий стратегик мувозанатни ўз фойдасига бузиш учун қиладиган уринишларига етарли зарба бера олади. КПСС XXVII съездида қабул қилинган мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш стратегиясини амалга ошириш бизнинг мудофаа қобилиятимизни янада мустаҳкамлашнинг ишончли пойдевори бўлиб хизмат қилади. Иқтисодий муваффақиятлар қанчалик кўп бўлса совет мудофаа потенциали шунчалик мустаҳкам ва кучли бўлади.

ЎЗБЕКИСТОН меҳнаткашлари, барча совет халқи каби ўн иккинчи беш йилликнинг биринчи йили планларини бажариш учун фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Шу йилнинг саккиз ойида саноат соҳасида қилинган ишлар якуни республикада иқтисодий ўсишнинг юқори суръатлари асосан сақланиб турганлигини кўрсатди. Саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми шу вақт ичида ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 7,3 процент ўсди. Саноат маҳсулотларини реализация қилиш саккиз ойлик плани 102,6 процент бажарилди. Пландан ташқари 343 миллион сўмликка яқин маҳсулот реализация қилинди. Меҳнат унумдорлиги 5,1 процент ўсди. Ана шу омил ҳисобига саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш 71 процент ўсишига эришилди.

Шу билан бирга ўсишнинг жуда кўп резервларидан фойдаланилмаяпти. Бир группа корхоналар маҳсулот реализация қилиш планини бажара олмади, бошқа группа корхоналар реализациянинг ўсиш суръатларини пасайтириб юборди, учинчи группа эса ҳатто ишлаб чиқариш ҳажмини камайтиришга йўл қўйди.

Йилнинг қолган тўрт ойдан камроқ даврида аҳволни тўла тўғрилаб олиш лозим бўлади. Партия, касаба союз комитетлари, хўжалик раҳбарлари, министрликлар ва идоралар қолоқликни тугатиш учун зарур чораларни кўришлари, планларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлашлари керак. Комсомол ташкилотлари ишчи ёшларни тарбиялашни кучайтиришга даъват этилгандирлар. Ишлаб чиқаришни кўпайтириш, маҳсулот ва бажарилаётган иш сифатини яхшилаш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, ташкилотчиликни ўстириш, ҳамма ерда ва ҳамма нарсада тартибни ўрнатиш, социалистик мусобақани такомиллаштиришга алоҳида эътиборни қаратмоқ лозим.

Капитал қурилишдаги аҳвол мураккаблигича қолмоқда. Йил охиригача республика қурилиш комплекси меҳнаткашлари олдида ўтган саккиз ойдагига нисбатан 1,6 баравар кўп асосий фондларни ишга тушириш, капитал маблағларни ўзлаштириш ва қурилиш-монтаж ишларидаги қолоқликка барҳам бериш вазифаси турибди. Қурувчилар, айниқса, уй-жой, болалар боғчалари, касалхоналар, поликлиникаларни фойдаланиш учун топширишга шошилишлари лозим. Бу ерда ҳам иш суръатини ошириш керак. Вақт эса кутиб турмайди.

Нима қилмоқ керак? Энг аввало меҳнатда қатъий аниқлик ва ташкилотчилик бўлишига, ҳар бир кишининг — раҳбардан оддий ишчигача топширилган иш учун юксак масъулиятини таъминлашга, қурилиш коллективларининг ишларини икки ва уч сменада ташкил этишга, мавжуд барча қурилиш машиналари, механизмлари ва автотранспортдан тўла унум билан фойдаланишга эришмоқ зарур. Социал, маданий-маиший объектлар қурилишига меҳнаткашларни ва аҳолини жалб қилиш юзасидан толяттиликлар методини дадиллик билан жорий қилиш лозим.

Пудратчи, субпудратчи ва буюртмачилар ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни аниқ ташкил этиш керак. Ҳозир, ишга тушириладиган барча объектларда кенг иш фронти таъминланган пайтда буюртмачилар монтаж учун ускуналарни тўла ҳажмда, комплект ҳолда ва қатъий график асосида етказиб беришлари, ўзлари ҳам бу ускуналарни ўрнатиш ва синаб кўришда шахсан қатнашишлари талаб қилинади.

Энг муҳими партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари, қурилиш бошқармаларининг раҳбарлари ишчи ва хизматчиларга юқори унумли меҳнат қилишлари ва яхши турмуш кечиришлари учун барча зарур шароитларни яратиб бериш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари шарт. Ҳамма ерда, айниқса, иккинчи ва учинчи сменада ишлаётганлар учун умумий овқатланиш, савдо ва транспорт хизматини йўлга қўйиш зарур.

Темир йўл транспортида ижобий ўзгаришлар бўлмоқда. Республика темирйўлчилари юк ташиш жараёнларини, хўжалик механизмини бошқаришни такомиллаштириш, фан, техника ютуқларини ва белоруссиялик ҳамкасблари тажрибасини жорий этиш бўйича бир қатор тадбирларни амалга ошириб, қисқа вақт ичида анчагина муваффақиятларга эришдилар. Улар халқ хўжалиги юкларини етказиб беришни соатига 3,2 километр тезлаштирдилар, юк ташиш таннархини 5,1 процент арзонлаштирдилар, планга қўшимча тарзда 2,4 миллион тонна юкни ташиб бердилар.

Республика граждан авиацияси ходимлари ҳам самолёт паркидан фойдаланишни яхшилаб, планларни бажардилар. Автомобилчилар ва алоқачилар ҳам белгиланган планларни бажаришга муваффақ бўлдилар.

Бироқ автомобиль транспортида қайта қуриш жараёни ниҳоятда суст ва тартибсиз ўтмоқда. Улар турли халқ хўжалиги маҳсулотларини ташиш саккиз ойлик планини 31 миллион тонна кам бажардилар. Соҳада автомобиль транспорти техникасидан фойдаланишни яхшилаш, автомашиналарнинг юксиз-қатновини жуда оз миқдорга тушириш, автомобиллар ва прицепларни йўлга чиқариш нормативларини бажаришга эришиш, уларнинг иш муддатларини узайтириш, меҳнат унумдорлигини ошириш зарур.

Пассажирларга хизмат кўрсатиш сифатини ошириш юзасидан ишни қайта қуришни тезлаштирмоқ даркор. Барча турдаги транспортнинг, айниқса шаҳар транспортининг қатнов жадвалига қатъий риоя қилинишига эришиш лозим. Транспорт ташкилотлари коллективлари ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларни кучайтириш керак.

РЕСПУБЛИКАДА ғалла ўрим-йиғими, озуқа жамғариш ниҳоясига етмоқда. Терим навбати пахта далаларига келди. Колхоз ва совхозлар пахта йиғим-теримига киришдилар. Етиштирилган ҳосилнинг охирги чигитигача йиғиб-териб олиш ва давлат хирмонларига жўнатиш лозим. Бунинг учун эса колхоз ва совхозлардаги мавжуд ишчи кучлари ва техникадан юқори унум билан рационал фойдаланиш, ҳар бир соат, ҳар бир куннинг қадрига етиш зарур. Пахта йиғим-теримининг муваффақияти энг аввало механизаторларга боғлиқдир. Улар бу йил 3 миллион 200 минг тонна ёки жами ҳосилнинг 56 процентини машиналарда териб оладилар. Ана шу мақсадда мавжуд 38 мингта «зангори кема»ларнинг ҳаммаси узлуксиз ишлашини таъминлаш талаб қилинади. Пахта териш машиналарининг ҳосилни биринчи марта теришини 10—14 кунда бажаришига эришиш учун терим-транспорт отрядлари ҳамма имкониятлардан унумли фойдаланмоқлари керак. Ўз вақтида ва юқори сифатли қилиб дефолиацияни ўтказиш энг зарур вазифадир.

Колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари, савдо, маиший хизмат, медицина ва маданият муассасаларининг ходимлари пахта йиғим-теримида машғул бўлган кишиларга уларнинг унумли меҳнат қилишлари учун барча зарур шароитларни яратиб беришлари керак. Дала шийпонлари, овқатланиш, болалар боғчалари ва яслилари, озиқ-овқат, саноат моллари билан савдо қилиш, медицина ва маданий хизмат — буларнинг ҳаммаси уларнинг доимий диққат-эътиборида бўлиши лозим.

Пахта йиғим-терими даврида тушунтириш ва тарбиявий ишларни — суҳбатлар ўтказиш, лекциялар ўқиш, деворий газеталар ва «Жанговар варақалар» чиқариш, бадиий ҳаваскорлик ва профессионал театрлар коллективларининг чиқишларини кучайтириш, бу ишларнинг ҳаммасини асосан дала шийпонларида марказлаштириш лозим. Партия ташкилотлари ошкоралик ролини оширишга, теримчиларнинг меҳнат натижаларини мунтазам тарзда оммалаштиришга, уларни социалистик мусобақа якунларига кўра рағбатлантиришнинг самарадорлигини оширишга даъват этилгандирлар.

ҚИШ яқинлашиб келмоқда. Тадбиркор одам бу мавсумга совуқ ва ёғин-сочинли кунлар бошланмасдан анча олдин тайёргарлик кўради. Шу билан бирга кўпгина корхоналарда ва хўжаликларда қишга тайёргарлик тадбирлари жуда суст амалга оширилаётгани, бу ишлар белгиланган муддатдан орқада қолаётгани ва сифатсиз бажарилаётгани ташвишланарли ҳолдир. Кузги-қишки даврга тайёргарлик кўришда бу йилнинг об-ҳаво шароити ноқулай келганлиги ва сув танқил бўлганлигини, ана шулар сабабли Ўрта Осиё туташ энергетика системасидаги гидроэлектростанцияларда шу йилнинг иккинчи ярмида ва 1987 йилнинг биринчи кварталида электр энергияси ишлаб чиқариш пландагидан анча кам бўлиши кутилмоқда.

Партия ва комсомол комитетлари, халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари, касаба союз ташкилотлари қиш ойларида кишиларнинг турмуш, меҳнат ва дам олишлари учун зарур шароитларни яратиб беришлари, меҳнат коллективларида ташкилотчилик ва сиёсий ишларни кучайтиришлари керак. Министрликлар ва идоралар, хўжаликларнинг раҳбарлари энергетика системалари, ёқилғи-энергетика комплекси корхоналари ва транспортнинг аниқ ишлашини таъминлашлари, газ, кўмир, нефть қазиб чиқариш, электр энергияси ҳосил қилиш, ускуналарни ремонт этиш, ишга тушириладиган ёқилғи-энергетика комплекслари, уй-жойлар, мактаблар, касалхоналар, мактабгача болалар муассасаларини ўз вақтида фойдаланишга топшириш планларининг сўзсиз бажарилиши учун масъулиятни оширишлари зарур. Меҳнаткашлар куч-ғайратларини энергия ресурсларидан тежамкорлик билан фойдаланишни тубдан яхшилашга йўналтирмоқ зарур.

Қиш фасли республика чорвадорлари учун ҳам энг масъулиятли давр ҳисобланади. Бу — мавсумга тайёргарлик кўриш, фермаларни ва молхоналарни тайёрлаш, техникани ремонт қилиш, сут соғувчилар ва молбоқарларга барча зарур шароитларни яратиш демакдир. Озуқани йиғиб олиш суръатини энг юқори даражага кўтариш, мавжуд озуқа цехлари ва озуқа тайёрлайдиган хоналарни ишга тайёрлаб қўйиш муҳим вазифадир. Бу йилги, шунингдек келгуси йил планларининг муваффақиятли уддаланиши ана шу ишларнинг қандай бажарилганлигига, чорва қишлови нечоғли муваффақиятли ўтганлигига боғлиқдир.

Тинчлик ва меҳнат ажралмасдир. Совет кишилари ўзларининг кундалик ижодий меҳнатлари билан мамлакатнинг иқтисодий потенциалини мустаҳкамламоқдалар, шу билан бирга унинг мудофаа қудратини ҳозирги даражада сақлаб туриш учун, ялпи хавфсизликни мустаҳкамлаш, Ер юзида тинчликка эришиш учун моддий замин яратмоқдалар. Планетани ядро ҳалокатидан сақлаб қолиш — совет халқининг эзгу нияти ва амалий ишидир. М. С. Горбачев совет халқи номидан Совет телевидениеси орқали 1986 йил 18 августда берган Баёнотида ана шу ҳақда аниқ ва равшан тушунтириб берди.

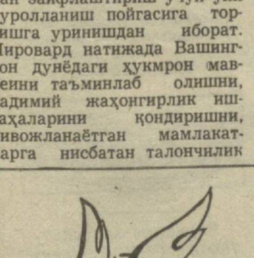

ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАЙМИЗ

БИЗНИНГ ҲИССА

Тинчлик — уруш даҳшатларини бошидан кечирган биз, совет халқи учун, айниқса, азиз. Шу туфайли Коммунистик партиямиз бутун Ер юзида тинчликни сақлаб қолиш учун қатъий чоралар кўрмоқда. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Баёноти ана шу чора-тадбирларнинг мантиқий давоми бўлиб, уни бутун прогрессив инсоният кенг қўллаб-қувватламоқда. Бу нафақат бизнинг, балки жаҳон халқларининг уруш хавфини йўқотишга бўлган ишончини мустаҳкамламоқда, инсониятни тинч осмон остида фаровонлик йўлида меҳнат қилишга ундаётир.

Фидокорона меҳнатимиз партия - ҳукуматимизнинг тинчлик йўлидаги курашига хизмат қилишини яхши ҳис этамиз. Шу мақсадда ҳар гектар ердан 39 центнер ўрнига 42 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтаришга аҳд қилганмиз. Далаларда юксак маррага яраша ҳосил тўпладик.

Ҳошимбой АКРАМОВ,
Уйчи районидаги Жданов номли колхоз бригада бошлиғи.

ТИНЧЛИКНИ ҚАДРЛАЙМИЗ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачевнинг Бутуниттифоқ телевидениеси орқали берган Баёноти билан танишиб чиқдим.

Урушнинг нималигини биз жуда яхши биламиз. Фашизм билан курашда совет халқи озмунча талафот бермади! Бугунги авлод ҳам, келгуси авлод ҳам бу мудҳиш воқеага дуч келмасин деймиз. Ядро урушининг нима билан тугашини тасаввур қилиб бўлмайди. Баёнотда таъкидланганидек, партия ва ҳукуматимиз кескинликни юмшатиш, ядровий қурол билан ўйнашишни жиловлаш мақсадида яна бир конкрет тадбирни амалга оширганлиги биз, ветеранларни жуда қувонтирмоқда.

Ер юзидаги барча холис ниятли кишилар ядро портлатишларини тўхтатиб туриш тўғрисидаги таклифларни албатта табриклайдилар ва қадрлайдилар. Биз ҳам ҳукуматимизнинг янги сиёсий ташаббусини қизғин маъқуллаб кутиб олдик.

Файзи РАҲМОНОВ,
партия, Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветерани, Қашқадарё области.

КЕЧА РЕСПУБЛИКА ЁШ ИЖОДКОРЛАРИНИНГ IV СЕМИНАР-КЕНГАШИ ЎЗ ИШИНИ БОШЛАДИ

• Назм дафтаридан

ТИНЧЛИК ЙИЛИ

Замин энтикмоқда, офтоб роз айтар, —
Нурлар мангуликнинг шоён тилидир.
Бу йил кўҳна дунё билмайди хатар,
Омонлик йили бу, Тинчлик йилидир!

То мудом тарихда қирғинлар кечди
Низо-адоватнинг турфа хилида.
Бу йил ёвузликнинг имкони ҳечдир —
Омонлик йилида, Тинчлик йилида!

Атом ваҳмлари бу йил чекинар,
Ростлар нафасини жаҳон эллари.
Минбаъд замин узра бўлсин муқаррар
Омонлик йиллари, Тинчлик йиллари!

ВАЛЕРИЙ ХОДЕМЧУК

Чернобиль АЭСининг тўртинчи блокида одатдаги хизмат бурчини ўтаётган катта оператор Валерий Ходемчук содир бўлган авариянинг илк қурбони бўлди.

(Газетадан).

Таралди заминга қаттол қора нур,
Унга қалқон бўлмоқ осонмас, рости.
Аммоки Валерий чекинмай — мағрур
Оташ реакторга кўксини босди.

Уни ким ундади бундоқ журъатга,
Мадад берди унга қандайин туйғу!
Биларди-ку, ахир, бунақа пайтда
Ўлимнинг муқаррар эканлигин у.

Беҳуш йиқиларкан, кўзин ўнгида
Тонгги ушбу лавҳа жонланди бир зум:
Суюк қизи, ўғли эди уйқуда,
Кузатиб қолганди хотини масъум...

Ўлимга адл тик боқмоқлик учун
Тириклик қадрини билмоқ керакдир.
Ҳаётни севарди Валерий, лекин
Қабрига айланди машъум реактор.

Уни ким ундади бундоқ журъатга,
Мадад берди унга қандайин туйғу!
Бу саволга, балки, бунақа пайтда
Дафъатан жавоб ҳам қилолмасди у.

Лекин оддий инсон эди — бу аён,
Оддий эътиқоди — тебранмас, қаттиқ.
Ҳар қандай кулфатда, ғамда ҳеч замон
Кўролмасди ўзин ўзгадан ортиқ.

Ёвнинг дзотин — ўқ ёғиб турганда
Бор бўйи-ла тўсган Матросов мисол,
Юртин ҳалокатдан қилай деб пана,
У ҳам ўзин фидо қилди, эҳтимол.

Аммо самандардек порлоқ вужуди
Ўлим қисматини зинҳор олмас тан, —
Ҳар бир ҳужайраси, безавол руҳи
Мангу жангда ёнар атомлар билан.

Юлдузларни кўзлаб ётган қуроллар —
Совуқ ракеталар мавжуд экан то,
Валерий Ходемчук курашга чорлар,
Руҳи унинг ором топмагай асло!

Мирпўлат МИРЗАЕВ.

КОММУНИСТЛАР ҚЎШИҒИ

Юз хил тилда сўзлашамиз бизлар,
Юз хил одатларга эгамиз,
Юз хил санъатларга эгамиз,
Юз хил журъатларга эгамиз.
Юз хил миллат боласимиз бизлар,
Юзларимиз бизнинг ранг-баранг,
Кўзларимиз бизнинг ранг-баранг.
Сўзларимиз бизнинг ранг-баранг,
Лекин тугилган мушт каби биргамиз.
Сиз эътибор қилманг ҳеч қачон
Кўзларимиз турлича бўлса,
Сўзларимиз турлича бўлса,
Сурон солган жангда бизлармиз.
Турли-туман юртда туғилган,
Турли она сутини эмган,
Бироқ мақсадлари бир бўлган
Одамлармиз бизлар —
Коммунистлармиз.
Дилимиз бир, демак, тилимиз ҳам бир,
Ўйларимиз бирдир, йўлимиз ҳам бир,
Дардларимиз бирдир, шодлигимиз ҳам,
Биз ёвузлар учун битмас азобмиз.
Озодлик ғояси дилимиздадир.
Коммуна деган сўз тилимиздадир,
Тинчликнинг байроғи қўлимиздадир.

Турғунбой ШАРОПОВ.

ЧЎЛ ҚИЗИ

Ахир, сен эмасми қўриқ бағрига,
Илк бор уруғ қадаб, баҳорни кутган!
Ахир, сен эмасми аёз қаҳрига,
Аччиқ гармселга кўксини тутган!

Сенинг меҳнатингдан чекинди рўё,
Майсалар барг ёзди, яшнаб дашту-қир.
Баҳорнинг бўйнга кўмилди дунё,
Ёмғирдан лаб ёрди куртаклар масрур.

Қўриққа бир файз келди ўшанда,
Энтикиб бағрини очди далалар.
Шира-шарбат томди боғу гулшандан,
Пахтазор қўйнидан мадҳинг таралар,

Ўз соҳибин қутлаб қўриқ ўлкаси
Сенга кулиб боқди тонг ҳам, наҳор ҳам.
Сен чўллар қизисан, замин эркаси,
Сенсиз зерикади бунда баҳор ҳам.

Ҳа, ўша сен эдинг ер сийнасини,
Ағдар-тўнтар қилган собит қадам шер.
Чўл сенга тўкди бор хазинасини,
Ёғилди бошингдан дуру жавоҳир.

Қадамларинг қутлуғ, қўшиғинг хушдир,
Орзуларинг сенга бўла қолди ёр.
Саҳро ичра ўзинг очган беҳиштни
Кўрган ҳар одам ўзи бахтиёр

Мели БОБОҚУЛОВ.

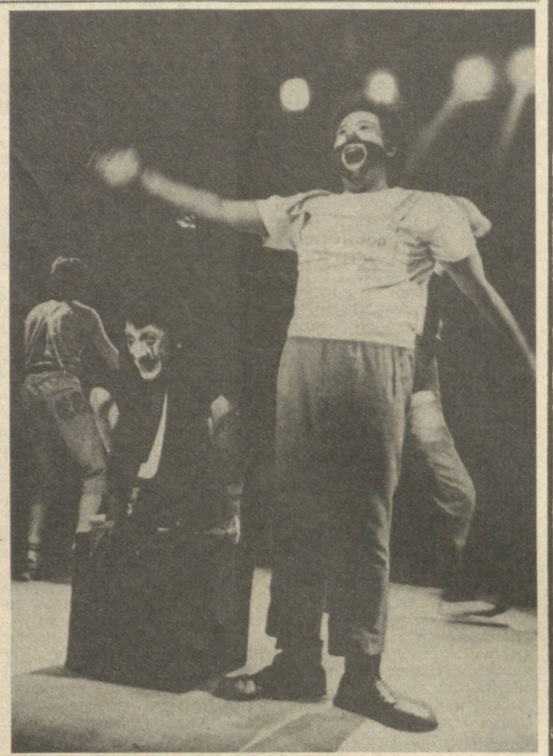

Тошкентдаги «Илҳом» ёшлар клуби театр студияси ўзининг ўн биринчи мавсумини янги спектакль билан бошлади. «Масхарабозлар учун танаффус» деб номланган бу асар студия бадиий раҳбари Марк Вайль раҳбарлигида саҳналаштирилди.

СУРАТДА: шу спектаклдан бир кўриниш.

Л. Панкратова фотоси.

ЮКСАК МУКОФОТГА НОМЗОД

ВЛКСМ Марказий Комитетининг адабиёт, санъат, журналистика ва архитектура соҳасида Ленин комсомоли мукофотлари бўйича комиссияси 1986 йилги Ленин комсомоли мукофотини олиш учун қўйилган номзодларни кўриб чиқди.

Конкурсда қатнашишга танлаб олинган номзодлар орасида рассом А. Т. ИКРОМЖОНОВ ҳам бор. Унинг замондошларимиз портретлари туркуми юксак мукофотни олишга номзод қилиб қўйилди. Уларни Ўзбекистон Рассомлар союзи билан СССР Бадиий академияси тавсия қилган.

СПОРТ

СОВРИНЛАР ВА ЎРИНЛАР

● КУРАШ. Косонсойда бухороча ва фарғонача беллашув бўйича «Оқ олтин» соврини учун мусобақалар ўтказилди. «Пахтакор» ташкилоти уюштирган бу мусобақа кўпчиликда катта таассурот қолдирди. Бухороча курашган полвонлар ўртасида Бухоро районидаги «Маданият» колхозидан келган полвон Х. Каримовнинг ғалабаси мухлисларга маъқул тушди. Курашнинг бу турида Самарқанд области вакиллари умумкоманда ҳисобида ғалаба қозондилар.

Фарғоналик полвонлар баҳсида эса андижонлик Ғ. Жўраевга бас келадиган курашчи топилмади. У беллашувларни кўтаринки руҳда ўтказди. Фарғоналик полвонлар команда ҳисобида муваффақият қозонишди.

● ФУТБОЛ. Биринчи лига командалари ўртасида 33-тур ўйинлари бўлиб ўтди. Риганинг «Даугава» коллективи 46 очко билан пешқадамлик мавқеини мустаҳкамлади. Ланчхутининг «Гурия» коллективи очколарни 41 тага етказди. «Шинник» ва «Карпат» армиячиларида 38 тадан очко тўпланди. «Пахтакор» бу сафар дам олди. Бугун футболчиларимиз Хабаровск армиячиларини қабул қилишади.

ОБ*ҲАВО

ШУ ҲАФТАДА

Ўзбекистон ССР гидрометеорология марказининг хабар қилишича, шу ҳафта давомида республикада об-ҳаво унчалик кескин ўзгармайди. Об-ҳаво қуруқ ва иссиқ келади. Ҳафтанинг кўпчилик қисмида ҳавонинг энг паст ҳарорати 11—16, энг юқори ҳарорати 30—35 даража бўлади. Чўл зонасида ва республика жанубида термометр кечаси 15—20, кундузи 31—36, даражани кўрсатади. Ҳафтанинг охирида ҳарорат бир оз пасайиши мумкин.

Ҳафта мобайнида ҳавонинг ўртача ҳарорати кўп йиллик ўртача даража атрофида бўлади.

(ЎзТАГ).

РЕКЛАМА*ЭЪЛОНЛАР

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»
В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
10 СЕНТЯБРЬ СОАТ 19.30 ДА

«ТОШКЕНТНИНГ ОЛТИН КУЗИ»

V БУТУНИТТИФОҚ ФЕСТИВАЛИНИНГ ОЧИЛИШИГА БАҒИШЛАБ

САНЪАТ УСТАЛАРИНИНГ КОНЦЕРТИ

ҚАТНАШАДИЛАР:

П. ВИРСКИЙ НОМИДАГИ УКРАИНА ССРНИНГ АКАДЕМИК РАҚС АНСАМБЛИ
Ансамбль раҳбари — Украина ССР халқ артисти Я. ВАНТУХ.
М. Турғунбоева номидаги Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган
«БАҲОР» ДАВЛАТ ХАЛҚ РАҚС АНСАМБЛИ
Раҳбари — СССР халқ артисти Қ. МИРКАРИМОВА.
МОЛДАВИЯ ССРНИНГ «ДОЙНА» АКАДЕМИК ХОР КАПЕЛЛАСИ
Раҳбари — Молдавия ССР халқ артисти, Молдавия ССР давлат мукофотининг лауреати В. ГАРШТЯ.
ТОЖИКИСТОН ССРНИНГ «ЛОЛА» ДАВЛАТ РАҚС АНСАМБЛИ
Раҳбари — СССР халқ артисти, Тожикистон ССР давлат мукофотининг лауреати Ғ. ВАЛОМАТЗОДА.
«МЭНГО» КОРЯК МИЛЛИЙ РАҚС АНСАМБЛИ
Раҳбари — РСФСРда хизмат кўрсатган артист А. ГИЛЬ.
Ленин комсомоли мукофоти ва Бутуниттифоқ конкурсларининг лауреатлари
«ВОРОНЕЖ ҚИЗЛАРИ» ВОКАЛ-ЧОЛҒУ АНСАМБЛИ
Литва ССР давлат филармониясининг ЖАЗ ТРИОси
Солистлар: СССР Халқ артисти О. БАРДИНА; Арманистон ССР халқ артисти Г. ГРИГОРЯН; Литва ССРда хизмат кўрсатган артист И. МИЛЬКАВИЧУТЕ; Озарбайжон ССРда хизмат кўрсатган артист А. ИСРАФИЛОВ; халқаро конкурслар лауреати А. СЕВИДОВ.
ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ БАДИИЙ КОЛЛЕКТИВЛАРИ ВА СОЛИСТЛАРИ
Билетлар Халқлар дўстлиги саройи кассасида соат 14 дан 20.00 гача сотилади.

КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!
ЎЗБЕКИСТОН РАССОМЛАР СОЮЗИ БАДИИЙ ФОНДИ ҲУЗУРИДАГИ
«УСТО»
ХАЛҚ САНЪАТИ УСТАЛАРИ БИРЛАШМАСИ

гиламлар, мебель (столчалар, телефон токчалари, журнал столи), ўйма эшиклар, панжаралар, мебель мосламалари, ўйма ёғоч тутқичлар;
ганчли люстралар, ганч ўймакорлиги буюмлари, деворга ўйма ёзув-чизувлари, нақш безакли зеб-зийнат қутилари, тақинчоқлар (узук, зирак, билакузук, бўйинга тақиладиган безаклар);
сополдан ишланган ўйинчоқлар, чойнаклар, кофе ва чой сервизлари; турли ҳажм ва шаклдаги вазалар, кашпо, тарелкалар, миллий чолғу асбоблари: рубоб, тор, доира, афғон рубоби;
ип-газлама буюмлари — кўйлаклар, дастурхонлар, қўлда гул тикилган ноёб сўзаналар тайёрлаб бериш учун

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Алоҳида тантанали маросимлар, йирик юбилей саналари учун ёғоч ўймакорлиги, лак ёзувлари усулида ишланган «адрес» папкаларига буюртма бериш мумкин.
Чеканка қилинган қумғонлар, лаганлар, пиёлаларга буюртма қабул қилинади.
ЧИВИҚДАН ТЎҚИШ — санъатнинг янги тикланган тури. Турли ҳажмдаги саватлар, корзиналарни харид қилиш мумкин.
Сизни қизиқтирувчи барча масалалар юзасидан қуйидаги адресга мурожаат қилинг: Тошкент шаҳри, Чилонзор кўчаси, 2«а»-уй. Телефон: 42-28-57.

ТЕКИНХЎРГА ШАФҚАТ ЙЎҚ

ЮЛҒИЧЛАР ТЎДАСИ

Инсофсизга эрк берсанг, элни талар! Шаробиддин Ашуров ва шерикларининг ножўя ишлари бизга ана шу нақлни эслатди. Ш. Ашуров азалдан пулга ўч эди. Ёғлироқ жой қидириб юрарди. Кутилмаганда ана шу ёғни чак-чак томизиш имкони туғилди. Жалолқудуқ район ички ишлар бўлими қошидаги муассасадан ташқари қўриқлаш бўлинмасида соқчилар бригадасига бошлиқ этиб тайинланди. Бу унинг кўпдан буён кутган орзуси эди. Бригадага ғоят масъул вазифа: Жалолқудуқ вино пунктидаги спирт сақланадиган омборни қўриқлаш топширилди. У ерда тонналаб спирт сақланарди.

Бу мансаб Ш. Ашуровга бойлик орттириш учун катта йўл очиб берди. Чунки унинг назарида спирт омбори бамисоли ҳисобсиз хазина эди. Унга хазинанинг калитини бериб қўйишди. Илгарилари у омборга яқин борса, соқчилар дағдаға қилишарди. Энди эса унинг мушугини «пишт» дейиша олмайди.

Хазина жўмрагини очиб олгач, авваллари ҳовучлаб оладиган бўлди. У ишга қўлида қора сумка билан кириб кетарди. Сумкада бир литрлик бўш шиша идиш олиб кириб, ишдан қайтишда унга спирт тўлдириб чиқарди. Соқчилар қора сумкага кўз қирини ташлаб қўйишарди-ю, очиб кўришга ботинолмай илжайишарди. «Туйнук очилди, энди бемалол ўғри мушукдай ўрмаламай, дангал кириб чиқаверсам бўларкан», — деб жиғилдон қопқоғини баралла очворди.

Улфатлар Ашуровнинг уйида маишат қилишар, ичкилик ичишарди. Қўни-қўшнилар буни кўриб-кўрмасликка, билиб-билмасликка олишарди. Уларни тартибга чақиришни ўйлашмасди ҳам. Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас, деганларидек у мазахўрак бўлиб қолди. Кунига бир литр, ярим литрдан спирт ўғирлаш уни қониқтирмай қўйди. «Қачонгача арзимаган спирт учун «ҳунарим»ни хор қилиб юраман? Кимсан, соқчилар бригадасининг бошлиғиман! Чўмич ўз қўлимда-ю, қозонга яқин боролмайман. Йўқ, бунақаси кетмайди, садоқатли шериклар топишим, кўпроқ спирт олиб чойчақа чиқаришим лозим», — деб ўйлади у.

У соқчилар бригадасининг бошлиғи Абдумалик Матхолиқовнинг қўйнига қўл солиб кўрди. Кунига бир литрдан спирт ўмариш уни ҳам қониқтирмай қўйган экан, дарров ён берди. Энди Ашуров ёлғиз эмасди. Улар анчадан буён таниш эдилар. Шунинг учун тил топишиш осон бўлди. Биргалашиб ёрдамчилар қидиришди. Оғзи маҳкам, ишончли «ёрдамчи»лар эса атрофларида ўралашиб юришди. Хизмат юзасидан ўзларига бўйсунувчи соқчилар: Шербой Исмоилов, Усмон Холматов, Асқарали Акбаров, вино пунктининг слесарлари: Адҳам Мароҳимов, Маҳкам Жалолов, шу пунктнинг ишчилари: Эргашбой Маматов, Абдуғаффор Ҳошимов ва бошқалар билан жиноий тил бириктиришди.

Шундай қилиб, Жалолқудуқда Ашуровнинг арақ ширкати дунёга келди. Ҳа, ҳа, бутун бошли мўмай пул ишлаш корхонаси иш бошлаб юборди.

Ўмарилган спиртларни пуллаш учун четдан эпчил кишилар топиш керак. Текинтомоқлар ҳам топила қолди. Булар «Андижаноблтеплокоммунэнерго» ташкилотининг слесарь-сантехниги Сойибжон Маматимионов, Жалолқудуқ районидаги 5-ремонт-қурилиш участкасининг мастери Мухтор Абдуллаев, нон комбинатининг ишчиси Маҳкам Мадраҳимов, «Госкомсельхозтехника» район бирлашмасининг шофёри Исмоил Холматов, шу райондаги Ильич номли совхоз ишчиси Козим Деҳқонов, Комсомолобод районидаги 12-автомобилга ёғ қуйиш станциясининг оператори Низомиддин Мирзааҳмедов, Москва районидаги «Октябрь» колхозида яшаб, ҳеч қаерда ишламайдиган Ёқубжон Тожибоев, Андижон ип газлама комбинатининг слесари Ғулом Юсупов ва бошқалар эди.

Жалолқудуқдан чиққан ютоқиларнинг иштаҳаси наҳанг бўлиб кетди. Буни қарангки, ноинсофлар вино пунктидаги спирт сақланадиган катта ҳажмдаги цистернанинг ҳаво кириб турадиган махсус тешигини каттайтириб спиртни сипқоравердилар.

Низомиддин Мирзааҳмедов билан Ёқубжон Тожибоев ўғирланган спиртларни пуллашга устаси фаранг бўлиб кетди. Спиртни Фарғона область, Қува шаҳар, Фрунзе кўчасидаги 167-уйда яшовчи текин нарса деса ўзини томдан ташлайдиган Воҳиджон Ўринбоевнинг уйига олиб боришарди. Бу уйда Ҳасан Абдупаттаев исмли шахсдан олинган махсус мослама ёрдамида хонаки арақ тайёрлаш йўлга қўйилган эди.

Н. Мирзааҳмедов тайёрланган арақнинг ҳар бир шишасини В. Ўринбоевга 5 сўм 60 тийиндан пуллаб, олинган соф фойдани шериги Ё. Тожибоев билан бўлишаверди. В. Ўринбоев эса арзон нархда олинган арақнинг ҳар бир шишасини ўзи мудирлик қилган Қува районидаги 15-аралаш моллар магазинида аҳолига 6 сўм 80 тийиндан сотиб, у ҳам фойда кўраверди.

Ашуров группаси 1985 йил сентябрь ойида вино пунктидан бир йўла 880 литр спирт ўмаришга муваффақ бўлди. Бу операция хамирдан қил суғургандек силлиқ кўчди. Катта ўлжанинг пули группа аъзолари ўртасида арра қилинди.

Қилни қирқ ёрадиган Мирзааҳмедов ва унинг шериклари бир жойда арақ ишлаб чиқариш шубҳа туғдиришини яхши билишарди. Шунинг учун улар арақ тайёрлаш цехини у уйдан бу уйга жилдириб туришарди. Арақ цехи В. Ўринбоевнинг таниши — Қува район, «Коммунизм» колхози, Толмозор қишлоқ, Сойбўйи кўчаси, 76-уйда яшовчи Соли Ҳакимовнинг хонадонига кўчирилди. Бу уйда минг шиша хонаки арақ ишлаб чиқарилди. Ундан Мирзааҳмедов группаси 3900 сўм, Ўринбоев группаси эса 1300 сўм мўмай пул ишлаб қолди.

Ашуров гуруҳи кучайгандан кучайиб борарди. Меҳнатсиз текин ҳаёт кечириш хуш ёқиб, тағин ҳам каттароқ ўлжани кўзлашарди. Бир кун кечаси катта операцияни бажариш учун имкон туғилиб қолди. Жиноий группа аъзоларидан Асқарали Акбаров вино пункти дарвозасида, Усмон Холматов спирт омборида соқчиликка туришди. Текинхўрлар қулай фурсатдан фойдаланиб, бир кечада давлатнинг 30 минг сўмлик спиртини гумдон қилишди.

Лекин Ашуров гуруҳи бунча спиртни эплолмай шошиб қолди. Унинг 16 минг 240 сўмлигини Усмон Холматовга инъом этди. У бошлиқ иккинчи гуруҳ пайдо бўлган эди. «Ўзларинг бир ёқли қилиб олларинг», — деди Ашуров.

Бу орада Мирзааҳмедов билан Тожибоев арақ ишлаб чиқариш цехини икки жойга: Қува районидаги Жданов номли колхознинг Акбаробод қишлоғида яшовчи Раҳмиддин Нажимов, Бўз районидаги «Ленинчи» совхозида яшовчи Шаҳобиддин Баҳриддиновнинг уйига кўчириб, эҳтиёт чорасини кўриб қўйган эдилар. Улар Ашуров группасидан олинган спиртдан ана шу уйларда 2453 шиша хонаки арақ ишлаб чиқариб, 9571 сўм соф фойда олдилар.

Усмон Холматов группаси ҳам ўзларига теккан 400 литр спиртни Андижон шаҳрида яшовчи Ғулом Юсупов ёрдамида пуллаб, уни группа аъзолари А. Мараҳимов, Э. Маматов, И. Холматов, А. Акбаров билан ўзаро бўлиб олдилар.

Ашуров бошлиқ юлғичлар ҳаддидан ошиб кетишди. Босар-тусарларини билмай кўча-кўйда маст-аласт гандираклаб юрадиган, ўтган-кетганга «тош» отадиган бўлиб қолишди. Буни сезган Жалолқудуқ район ички ишлар бўлими ходимлари юлғичларнинг изига тушдилар.

Ҳеч нарсадан хабари йўқ Ашуров шайкаси 1985 йил 4 декабрдан 5 декабрга ўтар кечаси навбатдаги операцияни бажарди. Вино пункти омборидан 73 минг 729 сўмлик спирт ўмарди.

Милициянинг оператив группаси ўғирланган спиртнинг яширилган жойини билгандан кейин юлғичларга сездирмасдан кузатди. Ярим кечада эл оёғи тинганда Ашуровнинг уйи олдига «Жигули» машинаси келиб тўхтади. Ундан жиноий группа аъзолари Н. Мирзааҳмедов билан Ё. Тожибоев тушди. Улар узоқ ўтиришмади. Канистрларга қуйиб қўйилган спиртларни машинага юклаб қайтишди, спиртни тўппа-тўғри Бўзга, «Ленинчи» совхозида яшовчи Шаҳобиддин Баҳриддиновнинг уйига олиб боришди.

1985 йил 5 декабрдан 6 декабрга ўтар кечаси Мирзааҳмедов билан Тожибоев тағин жиноий группа бошлиғи Ашуровнинг уйига келди. Милиция ходимлари жиноятчиларни шу ерда қўлга олишди.

Ашуров, Мирзааҳмедов, Тожибоев қўлга олингандан кейин уларнинг шериклари жиноятни, хонаки арақ тайёрлаш цехини яширишга ҳаракат қилиб кўришди. Аммо Жалолқудуқ район ички ишлар бўлимининг ходимлари жиноятни тўлиқ очиб ташлашга муваффақ бўлишди. Ашуров раҳбарлик қилган жиноий группа жами 135 минг 155 сўмлик спирт ўғирлаб, давлатга катта зарар келтирганди.

Район ички ишлар бўлими яқинда бу ишга якун ясади.

Аммо жамоатчилик Ашуровнинг арақ ширкатига даҳли бор бўлган баъзи кишилар ҳамон ҳеч нимани билмагандай юрибди, деб ҳисобламоқда. Ҳайрон қоладиган жойи шундаки, ўғирликнинг ҳаммаси давлатга қарашли вино пунктида содир бўлди. Пункт раҳбарлари, қолаверса, коммунистлари, назоратчилари, спирт ўлчовчи мутахассислари қани? Улар қаёққа қарашди? Наҳотки, ораларида бирга юриб, бирга турган юлғичлар, шумғияларнинг қинғир ишларидан бехабар бўлишса?!

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

«СПОРТЛОТО»нинг

ҚАЙСИ БИЛЕТЛАРИ КВАРТАЛНИНГ СЎНГГИ ТИРАЖИДА ЎЙНАЛАДИ?

Республика спорт лотореялари бошқармасига тираж номери ёзилмаган ёки тираж номери тузатилган билетлар келиб турибди. Бундай билетларнинг эгалари шуни билиб қўйишлари шартки, мазкур билетлар тиражга кечиккан белгили билетлар сингари ўйинда қатнаша олади. Аммо шуни ҳам билиб қўйиш кераки, агар билет бир тиражли бўлса, бундай вақтда у бошқармага келиб тушган муддатига қараб шу кварталнинг сўнгги тиражида ўйнай олади.

У III кварталдаги 9-тираж бўлиб, 28 сентябрда ўйналади.

Агар тиражга 10 тиражли билети кечиккан бўлса, у бошқармага келиб тушган вақт нуқтаи назаридан ўша кези ўйналаётган тираждан бошлаб ўйинда қатнаша бошлайди ва қаторасига 10 та тиражда қатнашади.

Ютуқлар тираж ўтказилгандан сўнг 15 кун ўтгач, бир ой мобайнида тўланади. 10 тиражли билетларга эса ютуқлар ўша билет ўйинда қатнашаётган сўнгги тираж ўтказилгандан кейин тўланади.

«Спортлото» билетингизнинг «БВ» қисми ташланган почта қутиси номерини албатта эсда сақлаб қолинг. Бу — шикоят туғилган кезларда «Узспортлото»га мурожаат қилиш учун керак бўлади.

БОШҚАРМА АДРЕСИ: 700185, Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги проспекти, 11-уй.

«УЗСПОРТЛОТО».

«ПАХТАКОР» МАРКАЗИЙ СТАДИОНИДА

9 сентябрь соат 19.30 да СССР биринчилиги учун «ПАХТАКОР» (Тошкент) — «АСК» (Хабаровск)

КОМАНДАЛАРИ ЎРТАСИДА

Футбол

Ишқибозлар диққатига!
«ПАХТАКОР» марказий стадиони кассаларида олдиндан билет сотиш ташкил этилган.
КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ ТУШИШ УЧУН ЗАЯВКАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Тил ва адабиёт институти коллективи катта илмий ходим, филология фанлари кандидати Б. Саймовга укаси

Иброҳим САЙИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

[«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 11 сентябрда чиқади].

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

Тингланг, томоша қилинг — 9 СЕНТЯБРЬ, СЕШАНБА

ТВ

МОСКВА-I. 9.00 — «Время». 9.45 — Шахмат. Жаҳон чемпионати. 9.55 — «Горнчилар, қаердасиз!». 10.25 — «Кучук етаклаган хоним». Фильм-балет. 11.25 — Ҳужжатли фильмлар. 12.20 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильм. 16.15 — «Болаларга ҳайвонлар ҳақида». 16.50 — Концерт. 17.05 — «Бу фантастик олам». 18.20 — Болгариянинг миллий байрами — Озодлик кунига. 19.15 — «Дунё воқеалари». 19.30 — «Москва». Кинокўрсатув. 19.40 — «Инсон ва қонун». 20.10 — «Сатурн»га йўл». Бадиий фильм. 21.30 — «Время». 22.05 — Волейбол. Жаҳон чемпионати. 22.45 — «Шеърият кўргазмаси». 23.45 — «Дунё воқеалари». 24.00 — Шахмат. Жаҳон чемпионати.

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15—Ҳужжатли фильм. 9.35 — Физика. 10.00 — Илмий-оммабоп фильм. 10.10 — Француз тили. 11.05 — Эстетик тарбия. 11.35 — Тарих. 12.05 — «Фан ва турмуш». 13.10 — Ўқитувчи экрани. 13.30 — Умумий биология. 14.30 — Қадимий рус санъати. 15.00 —Илмий-оммабоп фильм. 15.20 — Академик А. П. Ершов билан учрашув. 16.10 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Ритмик гимнастика. 19.15 — «Музикали киоск». 19.45 — «...16 ёшгача ва ундан катталар». 20.30 — «Хайрли тун, кичкинтойлар!». 20.45 — «Агар соғлом бўлай десанг». 21.00 — «Пахита» балетидан. 21.30 — «Время». 22.05 —«Ўн икки стул». Бадиий фильм. 1-серия. 23.30 —СССР халқлари IX ёзги спартакиадаси.

ТОШКЕНТ-I. 7.25 — Ритмик гимнастика. 7.50 — «Салом, кичкинтойлар!». 8.00 — «Пионер телетайпи». 8.10 — Ҳужжатли фильм. 8.20 — «Тонгги тароналар». 8.30 — «Ахборот». 8.50 — Телефильм. 16.35 — Болалар учун фильмлар. 17.05 — «Ғалаба керак». 17.35 — Ўзбек мактаблари учун рус адабиёти. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — «Зарница-86». 19.00— Иқтисодий шарҳ. 19.30 — «Ахборот». 19.45 — «Пахтани ёнғиндан сақланг». 20.10 —«Ахборот». 20.30 — Футбол. «Пахтакор» — АСК (Хабаровск). 21.20 — «Наштар». 21.30 — «Время». 22.05 — «Икки солдат ҳақида қисса». Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ-II. 9.00 — 16.15 — Москва-II. 19.30 — Қисқа метражли телефильмлар. 20.15 — Концерт. 21.00 — «Шаҳарнинг юмушлари ва муаммолари». 21.30 — Москва-II.

Р

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — «Қўшиғимиз сизга армуғон». 9.30 — «Совет Ўзбекистони: одамлар, ишлар ва режалар». 12.10 — Шахмат. Жаҳон чемпионати. 12.15 — «Ишчинома». 13.00 — «Чорвадор». 14.00 — «Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш». 15.40 — «Ранг-баранг галстуклилар иттифоқи». 18.15 — «Ўзбекистон қардош республикалар ягона оиласида». 18.30 — «Дилдан куйлаб, ўйна кувнаб». 18.40 — «Огонёк». 19.25 —, «Ёшлик». 20.30 — Футбол. «Пахтакор» — АСК (Хабаровск). 21.15 — «Қишлоқ оқшомлари». 22.30 — Концерт. 23.30 — Дам олиш концерти.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Редакция адреси: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-54-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.